

MLX 198330

การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น
ตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวสิริรักษ์ ชาญุทธ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น
ตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : นางสาวสิริรักษ์ ชาญุทธ

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.รัชนิดา ไสยรส)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ นีกรพิทยา)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.รังสรรค์ อินทน์จันทน์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพรร์ สุนทร)

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 สมมุติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	8
2.2 แนวคิดการพัฒนา	19
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับท้องถิ่นหรือชุมชน	27
2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก	30
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
3.3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	54
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	58
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุปผลการวิจัย	75
5.2 อภิปรายผล	79
5.3 ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	90
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง	98
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์	101
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	107
ประวัติผู้วิจัย	108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	สรุปตัวชี้วัดความสุขและประชาชนของชาวไทย	25
2.2	ข้อมูลประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก	31
2.3	เฉลี่ยเนื้อที่ถือครอง และการใช้ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ไร่ต่อครัวเรือน)	32
3.1	สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
4.1	จำนวนและร้อยละของ เพศ อายุ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ จากผู้ตอบแบบสอบถาม	60
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	61
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	62
4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	63
4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนก เป็นรายด้าน	64
4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความร่วมมือ ร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	65
4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านชุมชนตัวอย่าง ตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	66
4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความเป็นอยู่รู้จัก คำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	67
4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสร้างโอกาส ในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ	68
4.10	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์ การพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	69
4.11	อำนาจการพยากรณ์ของสัมพันธระหว่างตัวแปรการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	70
4.12	จำนวนความถี่ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.....	71

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย	16
2.2 องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง.....	22
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	50

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อเรื่อง	: การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย	: นางสาวสิริวิรัช คุชายุทธ
ปริญญา	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร สุนทร
ปีการศึกษา	: 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาท้องถิ่น (2) เพื่อศึกษาระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น (4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 258 หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน (คน) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ผลการวิจัยพบว่า (1) การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง (3) ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น โดยรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ซึ่งอำนาจการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นกับผลลัพธ์การพัฒนา ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น พบว่า สมาชิกในชุมชนควรรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัวเป็นหลัก ซึ่งอุปสรรคที่ชุมชนควรได้รับการแก้ไข คือ เรื่องขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วย และชุมชนควรมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนพัฒนาอย่างมี

ประสิทธิภาพ คือ ชุมชนควรมีความสามัคคี ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ และสมาชิกในชุมชนควรร่วมคิด ร่วม
ทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนาท้องถิ่น, ผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title : Sufficiency Economy Philosophy and the Result of Local Development in
Kaeng Kae Sub District Kosum Phisai District, Maha Sarakham Province

Author : Siriruk Kachayuth

Degee : Master of Public Administration Program (Public and Private Management)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisor : Assistant Professor Dr. Watcharin Sutthisai
Associate Professor Dr. Sitthiporn Soonthorn

Year : 2019

ABSTRACT

The purposes of this research were; (1) to study the level of the sufficiency economy and the result of the local development; (2) to study the level result of the local development; (3) to study the relation of the sufficiency economy and the result of the local development; and (4) to study the suggestions for promoting the use of the sufficiency economy and the result of the local development.

The samples consisted of 258 heads or representatives of households (person). The statistical analysis employed were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation , statistical hypothesis testing, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis by Stepwise method at the statistical significance level of .01.

The research findings were; (1) the overall level of the sufficiency economy used for local developing was at the medium point; (2) the result of the local developing was at the medium point; (3) the overall relation of the sufficiency economy and the result of the local development was at the high point, the predictive power of the relation between the variables of the sufficiency economy in local development and The Result of development in Kaeng Kae Sub District Kosum Phisai District, Maha Sarakham Province had statistical significance at the level of .01; and (4) the suggestions for supporting the sufficiency economy and result of the local development found that community members should be economical important thing. The obstacles that the community should be solved are the waste in the public community and the community should manage the natural resources

properly. Therefore, the success conditions that enable community to develop effectively are the unity, and generousness. The community members should also think, make decisions, and analyze data for finding community problems together.

Keywords : Local Development, The Result of Local development and Sufficiency Economy

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพรร์ สุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ อีกทั้งได้รับคำแนะนำและชี้แนะในการแก้ไขข้อ ผิดพลาดเพิ่มเติมจากศาสตราจารย์ ดร.เรวัตร์ ชาติวิศิษฏ์ ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.รังสรรค์ อินทน์จันทน์ กรรมการสอบ และรองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา กรรมการสอบ

ขอขอบพระคุณ ดร.รัชนิดา ไสยรส ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา อาจารย์วินัย แสงกล้า ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษาและนางสาวหนึ่งฤทัย มะลาไวย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ การวัดผลและประเมินผลการวิจัยที่ได้ ให้คำแนะนำและชี้แนะจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหา ด้านภาษา และผลและประเมิน ทางสถิติถูกต้อง

ขอขอบพระคุณมิตรสหาย พี่ ๆ ที่วิชาสาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญเป็นอย่าง ยิ่งขอขอบพระคุณนายบุญ โลม คชายุทธ บิดาของผู้วิจัย นางสมหมาย คชายุทธ มารดาผู้วิจัย ที่ช่วยเหลือการศึกษาเล่าเรียนในวิชาต่าง ๆ ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นางสาวสิริวิทย์ คชายุทธ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ของประเทศไทยเกิดจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไม่แข็งแกร่งพอเพราะแนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงก่อนวิกฤตินั้นประกอบไปด้วย 1) การเน้นการผลิตที่พึ่งตลาดภายนอกประเทศ 2) การผลิตภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก 3) การเน้นการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อส่งออกเป็นหลักทำให้เกิดความเสี่ยงไม่สามารถควบคุมราคาได้ ขณะเดียวกันยังทำลายความสมดุลของธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้ระบบนิเวศสามารถปรับสมดุลได้เอง 4) ไม่มีการวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงภายใต้ความเสี่ยง

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าโดยเฉพาะทรัพยากรที่ประเทศไทยมีความสมบูรณ์เช่น ที่ดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ศักยภาพ และภูมิปัญญาดั้งเดิมของเกษตรกรการจัดการไม่คำนึงถึงความสมดุลทั้งระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจในภาพรวม โดยเฉพาะพฤติกรรมการลงทุนและการบริโภคของคนในประเทศโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์ความเป็นจริงจนทำให้ในที่สุดส่งผลอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจจากสภาพปัญหาที่ไม่มีทุนสำรองระหว่างประเทศเพียงพอ ความไม่มั่นใจของประชาชนส่วนใหญ่ในระบบการเงิน เกิดสภาวะการว่างงาน การขาดรายได้จากประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะประชาชนที่มีรายได้น้อย (ปริยานุช ธรรมปียา, 2555, น. 1-9)

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี พ.ศ. 2540 ผ่านคำว่า “ให้มีพอเพียงกับตนเอง” “เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน” “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” อาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยและทั่วโลกได้ตั้งสติคิดถึงความเหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจและหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังกับแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งต่อมาได้มีผู้สนับสนุนความคิดนี้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งได้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาประเทศไทยตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 9 และได้รับความสนใจอย่างมากในเวทีโลกในฐานะเป็นทางเลือกในการพัฒนาที่มุ่งให้เกิดผลที่ยั่งยืน ซึ่งตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับ “ทฤษฎีใหม่” เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเป็นการเน้นพัฒนาการใช้ทรัพยากร

ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าให้สอดคล้องกับภูมิศาสตร์ตามความเป็นจริง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในการดำเนินชีวิต (ปรียานุช ธรรมปียา, 2555, น. 13-18)

งานวิจัยที่พบตัวอย่างเช่น กฤษยา มะแอ อาภาศรี เทวตา และณฐา อภิธาวิณวสุ (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ : กรณีสืบศึกษาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ตามทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ผู้ประกอบการเข้าใจว่าด้านความพอประมาณจะซื้อวัตถุดิบที่ต้องการใช้หรือจำเป็นเพื่อไม่ให้เกิดต้นทุนค้างมากเกินไปและผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ด้านความมีเหตุผล ผู้ประกอบการชุมชนจะดำเนินธุรกิจอย่างมีลำดับขั้นตอน กำเนินถึงกระบวนการผลิตที่คุ้มค่า ด้านภูมิคุ้มกันที่ดีผู้ประกอบการจะเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม ปรับตัวจากการใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต มีการคาดคะเนสถานการณ์ล่วงหน้า พร้อมกับสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหา ทางธุรกิจ ด้านเงื่อนไขความรู้ โดยการหาข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อวัตถุดิบ ทบทวนและมีการใช้ความรู้เพื่อตัดสินใจที่ถูกต้อง ติดตามข่าวสารและคำนิยมของผู้บริโภคเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล

ขณะที่สภาพพื้นที่ตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบโล่ง ใช้เป็นที่ตั้งชุมชนและพื้นที่ในการประกอบเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา การทำไร่ มันสำปะหลังและการทำไร่อ้อย อาชีพรองได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และรับจ้างทั่วไปมีส่วนน้อยที่รับราชการ ซึ่งพื้นที่การเกษตรมักประสบปัญหาภัยน้ำท่วมและภาวะฝนแล้ง ซึ่งพืชผลการเกษตรที่ปลูกจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงจะขึ้นกับปัจจัยของราคาของผลผลิต เนื่องจากมีความเสี่ยงในการลงทุนสูง (องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งแก, 2562) แต่มีบางหมู่บ้านที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

1.3.2 ระดับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

1.3.3 การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ด้านเนื้อหา

วิจัยเรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยปรับปรุงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งยึดตามทฤษฎีและแนวคิดได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ (สรรพสิทธิ์ ปะศาสนธาธิราช เว็บบล็อกเกษตรศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ, 2562) แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่ง 3 หลักการ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, น. 11-12) ส่วน 2 เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, น. 32-35) ส่วนผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นต่อยอดมาจากแนวคิดการพัฒนาสังคมแบบองค์รวม (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 268-269) และประยุกต์ให้เข้ากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร (Population) คือ ประชาชนที่เป็นชาวบ้านประกอบด้วย 5 หมู่บ้านตาม ทฤษฎีเกษตรผสมผสาน ได้แก่ หมู่บ้านแก้งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก้ง น้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน โดยมีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมี สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 723 หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน (คน) (องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2562)

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973, p. 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 258 หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน (คน)

1.4.3 ด้านตัวแปร

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

1.1) ขั้นต้น

1.2) ขั้นกลาง

1.3) ขั้นก้าวหน้า

2) ด้าน 3 หลักการ (แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข)

2.1) ความพอประมาณ

2.2) ความมีเหตุมีผล

2.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง

3) ด้านเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง

3.1) เงื่อนไขความรู้

3.2) เงื่อนไขคุณธรรม

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลลัพธ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านความร่วมแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน

2) ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ

4) สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

1.4.4 ด้านพื้นที่

หมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้านตามทฤษฎีเกษตรผสมผสาน ได้แก่ หมู่บ้านแก้งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก้งน้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2562)

1.4.5 ด้านระยะเวลา

ระหว่างเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2562

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“การพัฒนาท้องถิ่น” หมายถึง สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทั้งตนเองและชุมชนให้มีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนดตนเองจนเป็นชุมชนเข้มแข็งและสุขภาพของชุมชน

“ผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในทีนี้มีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน หมายถึง สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันมีความเป็นน้ำหนึ่งใจปรองดองเดียวกันในชุมชน
2. ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ชุมชนต้นแบบตามเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง
3. ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ หมายถึง การดำเนินชีวิติตตามสายกลางรู้จักพอ
4. สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย หมายถึง คุณภาพชีวิตในการประกอบอาชีพดีขึ้นมีรายได้มากกว่ารายจ่าย

“การใช้” หมายถึง การนำแนวคิดหรือทฤษฎีสามารถลงมือปฏิบัติ

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเน้นการพัฒนาคนทุกระดับ

“เกษตรผสมผสาน” หมายถึง การใช้ทรัพยากรดินและทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการการปลูกพืชที่หลากหลายและการเลี้ยงสัตว์เพื่อสามารถสร้างรายได้สามารถพึ่งตนเองได้

“การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองซึ่งสามารถลงมือปฏิบัติได้จริงตามทฤษฎีต่าง ๆ ในทีนี้มีทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง วิธีการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาและการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นต้น หมายถึง เกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามจนได้ผลลัพธ์สามารถพัฒนาตนเองเรียกว่า "พออยู่พอกิน" ในพื้นที่ขนาดเล็ก

1.2 ขั้นกลาง หมายถึง การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นราชการเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน ซึ่งดำเนินการในด้านต่างๆ

1.3 ขั้นก้าวหน้า หมายถึง การติดต่อประสานงานร่วมการลงทุนกับภาครัฐและเอกชน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. ด้าน 3 หลักการ (แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข) หมายถึง แนวคิด 3 ห่วงให้ใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลและรู้จักพอ ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

2.1 ความพอประมาณ หมายถึง รู้คุณค่า ดูแลรักษาพัฒนาต่อยอดและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากโครงสร้างภายในของชุมชนให้เข้มแข็ง

2.2 ความมีเหตุมีผล หมายถึง การยึดหลักบนพื้นฐานความถูกต้องตามความเป็นจริงของหลักวิชาการ กฎหมาย ศีลธรรม และวัฒนธรรม

2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตที่ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา

3. ด้านเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง หมายถึง ทักษะที่ควรมีในการตัดสินใจและการกระทำวินัยของตนเองให้รู้จักพอ ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข

3.1 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง มีความรู้รอบคอบและมีการแสวงหาความรู้เสมอ

3.2 เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต

“ตำบล” หมายถึง การปกครองท้องที่ ตามลักษณะการปกครองท้องที่ ในที่นี้หมายถึง ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

“หมู่บ้าน” หมายถึง การจัดการตามลักษณะปกครองท้องที่ ในที่นี้ หมายถึง จำนวนหมู่บ้าน 5 ในตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ หมู่บ้านแก้งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก้งน้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายถึง สมาชิกในชุมชนที่เป็นชาวบ้านประกอบด้วย 5 หมู่บ้านตาม ทฤษฎีเกษตรผสมผสาน ได้แก่ หมู่บ้านแก่งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก่ง น้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนโดยมีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมี สิทธิ์เลือกตั้ง จำนวนครัวเรือน 723 ครัวเรือน (คน)

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 ทราบระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก่งแกอำเภอ โโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.6.2 ทราบระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัด มหาสารคาม

1.6.3 ทราบความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนา ท้องถิ่น ตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.6.4 ทราบแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาการพัฒนา ท้องถิ่น ตำบลแก่งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.6.5 ข้อเสนอแนะที่สามารถเป็นข้อมูลเชิงวิชาการ การปฏิบัติ การวางแผน การบริหารจัดการใน การพัฒนาของสมาชิกในชุมชน หมู่บ้าน ตำบลและทั่วไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดการพัฒนา
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับท้องถิ่นหรือชุมชน
4. องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.1 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ษัตริย์มหาสารคาม
RATUNTHAMASARAKA UNIVERSITY

ษัตริย์มหาสารคาม (2551, น. 36) ได้ให้ความหมายการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 12 ประการ ดังนี้ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความประหยัด 4) ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 5) ความมีระเบียบวินัย 6) การมีสติสัมปชัญญะ 7) ความอดทนและความเพียร 8) ความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดิน บรรพบุรุษ 9) ความไม่ประมาท 10) ความเสียสละ 11) ความสามัคคี 12) ความรับผิดชอบต่อสังคม

วัลภา เล็กวัฒนานนท์ (2554, น. 8) ได้ให้ความหมายการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชนพึ่งตนเองได้ในด้านเศรษฐกิจและจิตใจ และสามารถช่วยเหลือชุมชนและสังคมได้ อันนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงและยั่งยืนภายใต้

สภาวะวิกฤตโดยมีการพึ่งพาอาศัย เกื้อกูลกันอย่างสมดุล ทั้งในด้านนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

วาริ คลังศิริ (2558, น. 7) ได้ให้ความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ความพอประมาณ การมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในภายใต้เงื่อนไข ความรอบรู้และคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม

วิชุดตา ชูศรีवास (2561, น. 4) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองทางสายกลางเน้นการพัฒนาคนทุกระดับทั้งในด้านนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม

2.1.2 ความเป็นมาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิกฤตเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 ไม่ได้เพียงเกิดขึ้นที่ประเทศไทยเท่านั้นแต่เกิดวิกฤตทุกภูมิภาคอย่างเอเชีย อเมริกาใต้ ยุโรป ตะวันออก รวมถึงประเทศอำนาจทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน สหรัฐอเมริกา และยุโรป ซึ่งมีเศรษฐกิจถดถอยโดยส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อและความมั่นใจของผู้ประกอบการทั้งจากภายในและภายนอกเป็นอย่างมาก จนนำไปสู่การเกิดวิกฤตในครั้งนั้นเริ่มจากการพัฒนาอย่างรวดเร็ว “แบบก้าวกระโดด” ในขณะที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศยังไม่เข้มแข็งเพียงพอและไม่มีการวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

จุดเริ่มต้นของวิกฤตในครั้งนั้นเริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2533 เมื่อประเทศไทยตัดสินใจพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคและมีความชัดเจนขึ้นใน พ.ศ. 2535 ที่มีการเปิดเสรีทางการเงินและอนุญาตให้กู้เงินต่างประเทศผ่านเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่า BIBF (Bangkok International Banking Facility) หมายถึง การกู้ยืมเงินโดยมีแหล่งเงินจากต่างประเทศ และผูกค่าเงินบาทกับเงินที่คงสัดส่วนของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 25 บาทเท่ากับ 1 เหรียญสหรัฐฯ) แทนการเลือกใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ยืดหยุ่น สะท้อนถึงความต้องการของเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศในกลไก

ตลาดโดยไม่ต้องผ่านการแทรกแซงจากภาครัฐ ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ยืดหยุ่นแต่เป็นผู้รับความเสี่ยงจากการค้าประกันค่าเงินบาท อีกทั้งมีการเปิดเสรีทางการเงินกับต่างประเทศเป็นการเปิดช่องให้มีการเก็งกำไรและนำไปสู่การโจมตีค่าเงินบาทในที่สุด ซึ่งหลายฝ่ายวิเคราะห์ว่าเป็นความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายทางการเงินครั้งสำคัญจนกลายเป็นระเบิดเวลาทำให้เกิดวิกฤตการเงินในปี พ.ศ. 2540 และทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียทุนสำรองจำนวนมหาศาลจนไม่สามารถรักษาระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ได้ คือค่าเงินเหรียญสหรัฐมีทิศทางสูงขึ้นและความเสี่ยงในตลาดทุนโลกเพราะการล่มละลายของธนาคารเม็กซิโกในปี พ.ศ. 2538 ทำให้ทุนจากต่างประเทศไหลทะลักมาประเทศไทยซึ่งดำเนินนโยบายเปิดเสรีทางการเงินและมีรัฐบาลค้าประกันความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศหดตัวอย่างรุนแรงและทำให้ภาคเอกชนล้มละลายจากภาระหนี้สินที่กู้เงินเหรียญสหรัฐฯ และส่งผลเสียต่อกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินจำนวน 1.4 ล้านล้านบาท โดยปัจจัยภายในประเทศเริ่มจากการดำเนินนโยบายการเงินของรัฐที่ไม่สมดุล ประกอบกับการดำเนินนโยบายดอกเบี้ยในประเทศที่สูงและการใช้นโยบายการคลังที่อ่อนปรนซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์พัฒนาและกลไกตลาดการเงินของประเทศในช่วงนั้น นำไปสู่การเปิดโอกาสให้มีการก่อหนี้ของเอกชนที่เกินตัวโดยเฉพาะภาระหนี้สินต่างประเทศโดยมีการขยายการลงทุนที่เกินความต้องการของตลาดมีความเสี่ยงและไม่ตั้งอยู่บนหลักเหตุผลซึ่งเป็นกำไรระยะสั้นมากกว่านำไปสู่การบริโภคที่เกินตัวของภาคครัวเรือนที่เรียกกันว่า “สภาพเศรษฐกิจฟองสบู่” และทำให้ประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศจนกระทั่งขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกันเกิดข่าวลือเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือของสถาบันการเงินบางแห่ง เนื่องจากมีความไม่โปร่งใสในการบริหารทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีเงินฝากไม่มั่นใจในคุณภาพของทรัพย์สินและความมั่นคงของสถาบันการเงิน จึงระดมถอนเงินที่ฝากไว้ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องสนับสนุนสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ที่ตกอยู่สภาวะขาดสภาพคล่องในการถอนเงินฝากของประชาชนโดยมอบให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้กู้ตามความต้องการทุกกรณี แต่การกำหนดให้ผู้กู้คือสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ต้องนำเอาทรัพย์สิน 2 เท่ามาเป็นหลักประกัน แต่เนื่องจากการวิเคราะห์และมีข่าวลือต่าง ๆ ออกมามากมายจึงกลายเป็นการเร่งให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจและระดมถอนเงินฝากมากขึ้นทำให้ภาระของกองทุนฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้รัฐบาลต้องสั่งปิดกิจการธนาคารการเงินรวม 58 แห่งระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 เพราะไม่สามารถให้บริการด้านธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ นอกจากการเปิดรับชำระหนี้สินได้ทำ

ให้การดำเนินงานของลูกค้าน่าเชื่อถือได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงทำให้คุณภาพสินทรัพย์ของระบบการเงินของประเทศที่เหลื่อมและระบบเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตและเนื่องจากกองทุนฟื้นฟูเป็นนิติบุคคลในธนาคารแห่งประเทศไทยความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดจึงกลายเป็น “หนี้สาธารณะ” และเป็นภาระของชาติ

จนในที่สุดประเทศไทยต้องประสบกับภาวะล้มละลายทางการเงินจึงต้องยอม “ประกาศลอยตัวค่าเงินบาท” อย่างเลี่ยงไม่ได้เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งค่าเงินบาทลดลงจากเดิมที่เคยอยู่ระดับ 25-26 บาท ต่อ 1 เหรียญสหรัฐฯ มาอยู่ในระดับ 40 บาทต่อ 1 เหรียญสหรัฐฯ ทำให้มีภาระหนี้สินของเงินบาทมากขึ้นจากการลงทุนที่ได้การกู้ยืมเป็นเงินต่างประเทศ และราคาค้นทุนในด้านวัตถุดิบและภาคการบริการ รวมทั้งการต่อรองระหว่างผู้ซื้อในต่างประเทศได้ราคาส่งออกมากขึ้นในด้านราคาส่งออก มีเพียงภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเข้าที่ ได้รับประโยชน์มากกว่าเดิม ส่วนภาคประชาชนค่าครองชีพทั่วไปได้รับผลกระทบจากราคาสูงขึ้น ได้แก่ สินค้าที่มีส่วนประกอบจากต่างประเทศ, ราคาน้ำมัน, ราคาเวชภัณฑ์ รวมถึงต้นทุนภาคการเกษตรเพราะราคาปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชสูงขึ้นเช่นกัน ขณะเดียวกันประชาชนที่มีฐานะยากจนและเป็นลูกจ้างรายวันประสบปัญหาด้านการถูกเลิกจ้างให้ออกจากงานและการลดลงของรายได้นำไปสู่การจับจ่ายใช้สอยที่ลดลง ทำให้การอุปโภคบริโภคในระบบเศรษฐกิจมหภาคลดลงไปด้วยอย่างมากเหลือเพียงภาคการเกษตรที่ได้รับผลประโยชน์จากการขายผลิตผลทางการเกษตรที่มีมูลค่าเป็นเงินบาทมากขึ้นทำให้ภาคการเกษตรสามารถรองรับสถานการณ์ผันจากงานโดยทั่วไปในระดับหนึ่ง (ปริยานุช ธรรมปิยา, 2555, น. 1-9)

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงก่อนวิกฤติ เน้นการผลิตที่พึ่งตลาดภายนอกประเทศและการผลิตภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก รวมถึงการให้ค้ำเงินถึงทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าโดยเฉพาะทรัพยากรที่ประเทศไทยมีความสมบูรณ์เช่น ที่ดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ศักยภาพ และภูมิปัญญาดั้งเดิมของเกษตรกร เน้นการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อส่งออกเป็นหลักทำให้มีความเสี่ยงเพราะไม่สามารถควบคุมราคาได้ขณะเดียวกันยังทำลายความสมดุลทางธรรมชาติที่ต้องอาศัยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้ระบบนิเวศสามารถปรับสมดุลได้เอง

ในปี พ.ศ. 2536 ธนาคารโลกกล่าวถึงประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีบทบาทสำคัญในฐานะคลื่นลูกที่สองของ “ความอัจฉริยะในเอเชีย” ขณะเดียวกันโรเบิร์ต มัสเกต (Robert Muscat) ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์พัฒนาผู้เคยมีประสบการณ์ทำงานในประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนานได้ขนานนามให้ประเทศไทยเป็น “เสือตัวที่ห้า” คนส่วนใหญ่ขณะนั้นมีความเห็นด้วยแต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กับทรงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่น่ายินดีกับคำสรรเสริญเหล่านั้นและมีกระแสพระราชดำรัสเมื่อเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2540 ว่า

“...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมว่า การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรืออำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลเท่าไร จะได้ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ทั้งนั้นเศรษฐกิจต่างๆก็มาบอกว่าล้ำสมัย จริงอาจจะล้ำสมัยคนอื่นเขา ต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบพอเพียงเลยรู้สึกว่ามันไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้”

พระราชดำรัสข้างต้นในปี พ.ศ. 2540 ผ่านคำว่า “ให้มีความพอเพียงกับตนเอง” “เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน” “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” อาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยและทั่วโลกได้ตั้งสติกคิดถึงความเหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจและหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังกับแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งต่อมาได้มีผู้สนับสนุนความคิดนี้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งได้เป็นกรอบแนวคิดและตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศไทยตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 9 และได้รับความสนใจอย่างมากในเวทีโลกในฐานะเป็นทางเลือกในการพัฒนาที่มุ่งให้เกิดผลที่ยั่งยืน

ตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับ “ทฤษฎีใหม่” เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเป็นการเน้นพัฒนาการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าสูงสุดและดำเนินการให้สอดคล้องกับภูมิศาสตร์ของแต่ละชุมชนตามความเป็นจริง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในการดำเนินชีวิต เป็นอันดับแรกคือ ทำให้คนในครอบครัวสามารถพออยู่พอกินได้ตลอดปี โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้แก่ ที่ดิน แหล่งน้ำ แรงงาน พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีอยู่หลากหลายในพื้นที่ รวมถึงสติปัญญา ความรอบรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการทำการเกษตรผสมผสาน ทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิดอย่างเกื้อกูลกัน ตั้งบนพื้นฐานของความเพียรและความอดทน (ปรียานุช ธรรมปิยา, 2555, น. 13-18)

2.1.3 แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และองค์ประกอบความสมดุล 4 มิติ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งหลักคิดและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์การในทุก ระดับ โดยคำนึงถึง 3 หลักการ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, น. 11-12) ได้แก่ 1) ความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและครอบครัวเป็นอันดับแรก ภายใต้สิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริงกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้คุณค่า ดูแลรักษาพัฒนาต่อ

ยอดและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากโครงสร้างภายในของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้และความรอบคอบในการวางแผน ผ่านการตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรมด้วย เช่น ไม่สร้างหนี้สิน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นไม่ทำให้สังคมเดือดร้อนตั้งอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์และไม่ทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 2) ความมีเหตุผลตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องตามความเป็นจริงของหลักทฤษฎี วิชาการ กฎหมาย ศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อตนเองและส่วนรวมอย่างรอบคอบโดยมีการวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือการไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

ทั้งนี้การพัฒนาคน หรือการเน้นคุณภาพคน ภายใต้การเน้นด้านคุณธรรม คือ ทำสิ่งที่จะต้องอย่างมีหลักการเหตุผลซึ่งเป็นพื้นฐานของจิตใจเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ควบคู่ไปกับการใช้สติปัญญา ให้เกิดความรอบรู้ รอบคอบ ความระมัดระวัง ซึ่งตัวบุคคลเองนั้นสามารถรู้จักแยกแยะถูกผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ละอายที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ ใช้สติปัญญา ในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นฐานจิตใจและจิตวิญญาณ มากกว่าการพัฒนาวัตถุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการพัฒนาจิตนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทุกชนิดโดยไม่อาจแยกออกจากกันได้”

ฉะนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระราชทานมา ให้มีข้อคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง นั่นคือ จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ของคนเป็นสำคัญในการพัฒนาสู่ความพอเพียง โดยอาจสรุปได้ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, น. 32-35) ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ เป็นการฝึกฝนตนเองให้มั่นคงค้นหาความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังในการนำความรู้ต่าง ๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงกันเพื่อวางแผนและดำเนินการปฏิบัติ ซึ่งความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์จึงจำเป็นต้องมีการแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และต่อยอดความรู้ตลอดเวลา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลก

2. เงื่อนไขคุณธรรม เป็นพื้นฐานจิตใจของคนให้การตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี เชื่อสัจธรรม ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ ตัวอย่างเช่นความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรเพื่อพร้อมรับมือต่อการมีผลกระทบต่างๆที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างมาก ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการปฏิบัติทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของแต่ละบุคคล ให้มีความสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม ความเชื่อสัจธรรม และให้มีความรอบรู้อย่างคิดสร้างสรรค์ พร้อมกับการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความพากเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้มีสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางภายใต้การคำนึงถึงองค์ประกอบของการพัฒนาในทั้ง 4 ด้านคือ วัตถุประสงค์หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี โดยมีผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา โดยจำแนกรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, น. 14-16)

1. วัตถุประสงค์ หมายถึง วัตถุประสงค์ต่าง ๆ เชิงกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัตถุประสงค์ สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องนุ่งน่ม เครื่องใช้สอย ที่อยู่ต่าง ๆ เป็นต้น ปัจจุบันสามารถซื้อหาเพื่อบริโภคโดยใช้เงินทุน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจแต่ในกระบวนการผลิตวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นปัจจัยร่วมด้วย

2. สังคม หมายถึง สถานภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น ความเชื่อใจกัน การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีวินัยเคารพกฎระเบียบกติกา ที่มีอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคร่งครัด การมีระบบกฎหมายที่ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันมีความผูกพันรักใคร่สามัคคีปรองดองในหมู่คณะและในสังคม ประกอบกับการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งเช่น ครอบครัวอบอุ่น เครือญาติสามัคคี การจัดการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการพัฒนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในช่วงวิกฤตของสังคม เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในแต่ละชุมชน สังคม ประเทศ และทั่วโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิอากาศ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานจากถ่านหิน เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตและบริการที่จำเป็น โดยเฉพาะในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก ดังนั้นการใช้ประโยชน์ให้สูงที่สุดจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดต้องเคารพและใช้อย่างระมัดระวังการใช้ด้วยความรับผิดชอบเพื่อคนรุ่นหลังต่อไป

4. วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตที่ยอมรับในสังคมมาช้านานภายใต้ ความเชื่อ ศาสนา ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร พื้นเมือง ความเป็นอยู่ของผู้คน วิธีการรักษาสุขภาพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ การแสดง โบราณสถานต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างมากในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งความจำเป็นที่ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน ชาติ ไม่ให้ถูกกลืนหายไป

สรุปเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักคิดและหลักปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับองค์กรต่าง ๆ ของและเอกชนภาครัฐทั่วโลกภายใต้การดำเนินชีวิตการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ให้พออยู่พอกินและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามหลักพอเพียง และการพัฒนาจิตใจให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางสายกลางเน้นการรักษาความสมดุลรู้จักพอประมาณในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มีความถูกต้องอย่างมีเหตุผล และไม่ประมาท ซึ่งมีพื้นฐานตั้งอยู่บนคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นคำสอนสามารถปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย โดยสิ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการพัฒนาในทั้ง 4 ด้านคือ วัตถุหรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อพร้อมรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

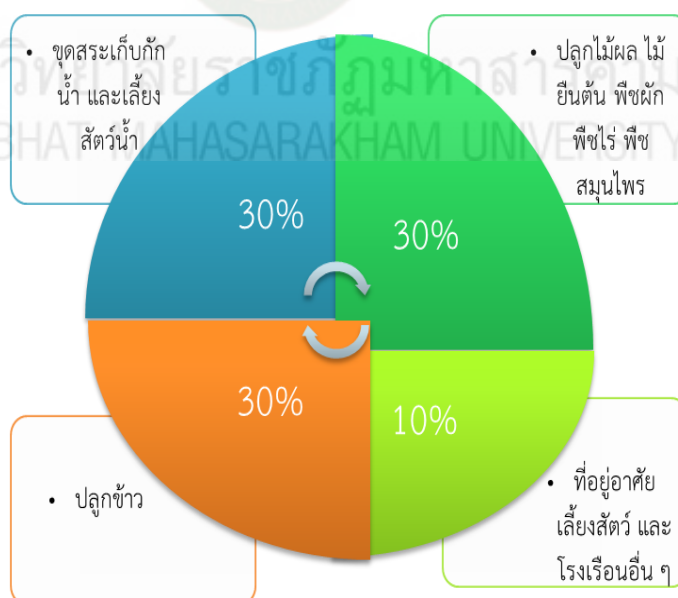
2.1.4 ทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่ เป็นการดำเนินการในพื้นที่ที่มีขนาดเล็กเพื่อการจัดการผลิตทางการเกษตร ประมาณ 15 ไร่ ด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรที่ดินระดับไร่นาอย่างเหมาะสม ด้วยการจัดการสรรการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีการสร้างแหล่งน้ำในที่ดินสำหรับกักเก็บปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดปีการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตัวเองได้ สามารถสร้างรายได้

และมีอาหารไว้บริโภคตลอดปีและเพื่อการผลิตทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืนในการดำเนินการทฤษฎีใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงาน (สรรพศิลป์ศาสตราธิราช เว็บบเพจเกษตรศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ, 2562) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น คือ สถานะพื้นฐานของเกษตรกรรมมีพื้นที่น้อย ค่อนข้างยากจน อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการผลิต ด้านอาหาร ด้านความมั่นคงของรายได้ ด้านความมั่นคงของชีวิต และด้านความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น

โดยมีการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ ร้อยละ 30 ให้ขุดสระ เพื่อใช้เก็บกักปริมาณน้ำฝนในฤดูฝน ซึ่งเป็นแหล่งกักเก็บน้ำสามารถใช้ในการปลูกพืชในฤดูแล้งและเลี้ยงสัตว์น้ำเช่น ปลา กุ้ง กบ เป็นต้น รวมถึงพืชน้ำต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ผักกาดและอื่นๆ เป็นต้น พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ ร้อยละ 30 ให้ปลูกข้าว เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปีสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ ร้อยละ 30 ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากบริโภคพอประมาณสามารถนำไปจำหน่ายตามท้องตลาด และพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ ร้อยละ 10 ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนต่าง ๆ เช่น ถนน กองฟาง ลานตากข้าว กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย. ปรับปรุงจาก ทฤษฎีใหม่: แนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน, โดย สรรพศิลป์ศาสตราธิราช เว็บบเพจเกษตรศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ.

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามจนได้ผลลัพธ์จากขั้นต้น เกษตรกรก็จะสามารถพัฒนาตนเองจาก พออยู่พอกินสามารถเลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานความประหยัด ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ไปสู่ขั้น "พอมีอันจะกิน" ซึ่งสามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปขั้นต่อไปหรือเรียกว่า ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง คือ ให้เกษตรกรรวมกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประกอบอาชีพต่างๆ กลุ่มเยาวชน หรือ สหกรณ์ เพื่อสร้างความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจกัน สะท้อนถึงการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นราชการ ภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน ซึ่งดำเนินการในด้านต่างๆ จากภูมิปัญญาแรงงานทุนหรือทรัพยากรเพื่อการผลิต ดังนี้

1. การผลิต โดยเริ่มจากการเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ยอินทรีย์ การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูกการเกษตร
2. การตลาดของชุมชน เป็นการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาผู้รวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการร่วมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย
3. ความเป็นอยู่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยา ที่พอเพียง
4. สวัสดิการ เช่น สวัสดิการผู้สูงอายุ มีสถานเอนามัย หรือมีกองทุนไว้ให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ
5. การศึกษา มีสถาบันการศึกษา โรงเรียนและชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชน
6. สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า คือ การดำเนินการในรูปแบบธุรกิจชุมชนด้วยการติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงินสนับสนุน เช่น ธนาคาร หรือบริษัทเอกชน เพื่อทำธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการข้อมูลข่าวสาร เพื่อขยายเศรษฐกิจให้มีความหลากหลายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

1. เกษตรกรสามารถขายข้าวได้ในราคาสูง ไม่ถูกเอาเปรียบจากการกดราคาข้าวจากพ่อค้าคนกลาง

2. ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำกว่าซื้อจากพ่อค้าคนกลาง (ซื้อข้าวเปลือกโดยตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)

3. เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะสหกรณ์ ซื้อผลผลิตทางการเกษตรในราคาขายส่ง

4. ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายให้บุคลากรเพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ได้มีการนำเอาเกษตรทฤษฎีใหม่ไปทำการทดลองขยายผล ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งกรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินการจัดทำแปลงสาธิต จำนวน 25 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้กรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพอากาศ กระทรวงกลาโหม และกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินงานให้มีการนำเอาทฤษฎีใหม่นี้ไปใช้อย่างกว้างขวางขึ้น ซึ่งหลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ธนาคาร สังเขป, 2556, น. 299-300) มีดังนี้

1. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อพร้อมต่อวิกฤตสถานการณ์ของสังคมและประเทศ เช่น การแก้ปัญหาน้ำท่วมด้วยการสร้างแก้มลิงและสร้างเขื่อน การแก้ปัญหาฝนแล้งด้วยโครงการฝนหลวง การแก้ปัญหาน้ำมันแพงด้วยโครงการผลิตและการใช้น้ำมัน Ethanol การแก้ปัญหาน้ำเน่าด้วยโครงการกักหน้ำน้ำขังพัฒนา และอีกจำนวนมาก

2. การพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอนและตามลำดับความจำเป็น ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและละเอียดถูกต้องก่อนวางแผนดำเนินการอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาตามความจำเป็นของแต่ละสถานการณ์

3. การพึ่งตนเอง คือ การมีความรู้ ความสามารถ ที่จะทำหน้าที่ตัวเองทุกด้านโดยมีทุน และมีแรงงานของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งคนอื่นซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ ล้วนมุ่งให้พึ่งตนเองเป็นหลัก

4. ภูมิสังคม เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศและสภาพสังคมของแต่ละพื้นที่ เพราะมีสภาพที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และนิสัยของผู้คนในท้องถิ่น

5. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด จากทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างสมดุล สามารถให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ควบคู่กับเทคโนโลยีไม่ยุ่งยาก อยู่ในวิสัยทัศน์ที่ได้ใช้ต้นทุนไม่สูง สรุปพระราชดำริ "ทฤษฎีใหม่" เป็นหลักการในการจัดการการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็กระดับไร่นาคือ ที่ดินและน้ำ เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยแบ่งทฤษฎีใหม่เป็น 3 ขั้นคือ ขั้นต้น เป็นการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเพื่อเลี้ยงตนเองได้ ขั้นกลาง เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ในการดำเนินการด้านตลาดชุมชน ขึ้นก้ำวหน้าเป็นการดำเนินธุรกิจของชุมชนในด้านการหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน ซึ่งปัจจุบันมีการนำเอาเกษตรทฤษฎีใหม่ไปทำการทดลองขยายผลในวงกว้าง

2.2 แนวคิดการพัฒนา

2.2.1 ความหมายของการพัฒนา

ชนันภรณ์ อารีกุล (2556, น. 10) ได้ให้ความหมายสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน หมายถึง ชุมชนที่ใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนา มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนประกอบด้วย บุคคลแห่งการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้องค์ความรู้ การจัดการความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนมีการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยทุนทางสังคมเป็นพลังขับเคลื่อนใหม่การพัฒนาซึ่งคำนึงถึงความยั่งยืนในด้านสังคม กล่าวคือ ต้องเป็นชุมชนที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้การศึกษาเป็นแกนกลางของกิจกรรมทุกระบบ มีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่สมาชิกของชุมชน ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน ตลอดจนมีการสร้างความเสมอภาค ความยุติธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คำนึงถึงความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจคือ มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างระบบทุนของชุมชน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ต้องมีผลิตและแลกเปลี่ยนผลิตหรือบริการทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมคือ มีการส่งเสริม การอนุรักษ์การฟื้นฟู และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง สมาชิกของชุมชนในท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทั้งตนเองและชุมชนให้มีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนดตนเองจนเป็นชุมชนเข้มแข็งและสุขภาพของชุมชน

2.2.2 ความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องตระหนักรู้ เข้าใจ ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม อากาศเป็นพิษ และโลกร้อน โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ (ชนากร สังเขป, 2556, น. 122-124) ดังนี้

2.2.2.1 ความสมดุล เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นหลังในอนาคต

2.2.2.2 ความเป็นธรรม จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดรายได้และโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของสังคม โอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง โอกาสในการเข้าถึงโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคม เช่น โครงสร้างอำนาจ การประกอบอาชีพ ระบบชนชั้นในสังคม เป็นต้น

2.2.2.3 ปัญหาสังคมน้อยลง เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนจะมุ่งให้เกิดความเจริญแบบไม่ก่อให้เกิดปัญหาที่มากไปและถึงขั้นวิกฤต

2.2.2.4 จิตใจมนุษย์ หมายถึง ไม่เกิดการเอาเปรียบผู้อื่น มีศีลธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติ

2.2.2.5 การพึ่งตนเองและพัฒนาจากฐานรากของชุมชน ถ้าพัฒนาถูกทางและมีแหล่งทุนเทคโนโลยีจากภายนอกสนับสนุนส่งเสริมจะเพิ่ม โอกาสความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและรวดเร็ว โดยการพัฒนาจากฐานรากที่มีภูมิปัญญาในชุมชนของตนเองจากการนำเทคโนโลยีก้าวหน้าจะสังคมมาผสมผสานประยุกต์ใช้เป็นการเสริมมูลค่าเพิ่ม ทำให้เป็นจุดเด่นของชุมชนท้องถิ่นและเป็นมรดกทางปัญญาต่อคนรุ่นต่อไป

2.2.2.6 การเมืองและการปกครอง จำเป็นต้องมีความละเอียดรอบคอบในการกำหนดและดำเนินนโยบาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกสรรพสิ่ง โดยคำนึงถึงความสมดุล ความครบถ้วนในการบูรณา และยกระดับคุณภาพทางการเมืองในการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตของทุกคน

2.2.2.7 ต้นทุนของเวลา ทุนของเวลาไม่สามารถทดแทนได้ เมื่อไม่เกิดผลหรือต้องเริ่มต้นใหม่จึงเป็นการใช้เวลาที่ไม่คุ้มค่า โดยระดับการพัฒนาทางสังคมเกิดขึ้นได้น้อย ช้า และการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ไม่เป็นธรรมในช่วงเวลาที่ผ่านมาเพราะฉะนั้นการดำเนินการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนจึงสำคัญ

2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา

2.2.3.1 แนวคิดการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนาโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การพัฒนาประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธีการจัดการให้ประชาชนร่วมกันเก็บวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาปัญหาของชุมชน กำหนดแนวทางแก้ปัญหา มีอำนาจตัดสินใจเลือกกิจกรรม สามารถลงมือปฏิบัติดำเนินการ และประเมินผลสรุปเป็นข้อมูล ทั้งนี้สามารถดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปได้ถูกต้องและชัดเจนอย่างเป็นระบบและรูปธรรม (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 267-268)

2.2.3.2 แนวคิดการพัฒนาสังคมแบบองค์รวม เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นการพัฒนาที่ทุกฝ่ายในสังคมให้มีโอกาสได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้งด้านคุณภาพชีวิต จิตใจ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มศักยภาพสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาตนเองคือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมหากันให้สังคมเป็นไปตามที่ต้องการได้ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 268-269) เช่น 1) การพัฒนาคน สามารถกำหนดเป้าหมายทั้งการคิดและดำเนินการพัฒนาทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชนประเทศชาติ 2) การพัฒนาในทุกด้านพร้อมกันทั้งคน สังคม และสิ่งแวดล้อม 3) การพัฒนาที่มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่ต่อเนื่องร่วมกันทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน 4) การพัฒนาที่เป็นเครือข่ายภาคีในการพัฒนาด้านต่างๆต่อทุกระดับมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาของชุมชน 5) การพัฒนาที่มีทักษะวิธีคิด และจิตสำนึกว่าการพัฒนาชุมชนมีความหลากหลาย มีพลวัตและมีสัมพันธภาพที่เชื่อมโยงเป็นสมดุกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

2.2.3.3 หลักการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีลักษณะและองค์ประกอบเพื่อการพัฒนาภายในชุมชนจนนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง (ชนากร สังเขป, 2556, น. 47-50) ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง

1.1) ชุมชนอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่น โดยมีการร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของตนเองและส่วนรวม เช่น อาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ก่อให้เกิดความเอื้ออาทรกัน รู้รักสามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้มีความรู้สึกผูกพันต่อชุมชนให้จนความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน

1.2) ชุมชนมีศักยภาพพึ่งตนเองได้ในระดับสูง เช่นทุน แรงงาน บัณฑิตพื้นฐานในการดำรงชีพ มีอำนาจต่อรองสูง มีอิสระในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนต่างๆเพื่อรับมือจากปัจจัยภายในและภายนอก

1.3) ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผ่านอำนาจ ความรู้ และกลไกภายในของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

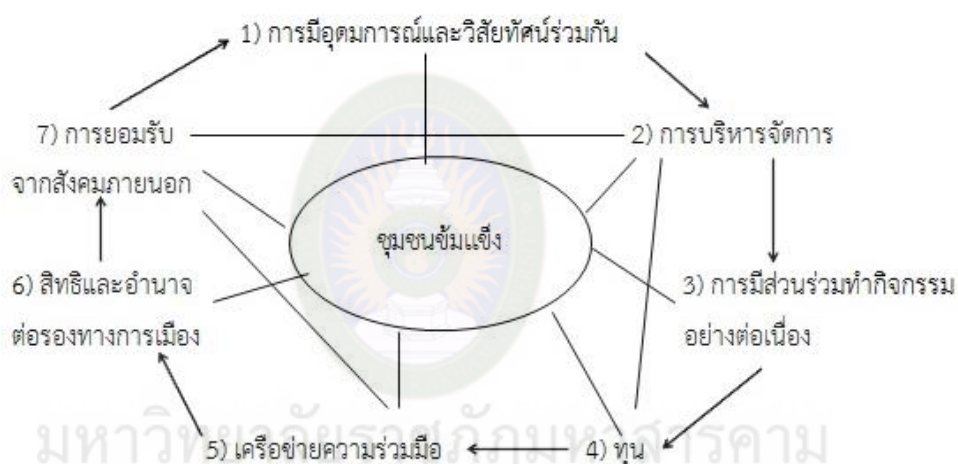
1.4) ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้กระบวนการการเรียนรู้และภูมิปัญญาของตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับแตกต่างกันของละชุมชนเป็นหลัก โดยการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของชุมชนกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.5) ชุมชนที่มีผู้นำเก่งและดี ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สูง ประกอบด้วย ตัวผู้นำเองมีความใฝ่รู้พร้อมพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนภายนอกและชุมชนภายในให้เป็นเครือข่ายการพัฒนาการเรียนรู้และการจัดการร่วมกัน

1.6) ชุมชนมีวิสัยทัศน์ โดยชุมชนมีการวางแผนพัฒนาตนเองในทุกด้านผ่าน กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

1.7) สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถประเมินผล ตรวจสอบ ทบทวน ในการกระทำตนเองและการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

2) องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง. ปรับปรุงจาก การพัฒนาที่ยั่งยืน (น. 48), โดย ธนากร สังขเป, 2556, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1) การมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนมีการกำหนดทิศทาง และเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

2.2) การบริหารจัดการ หากชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดีเหมือนองค์กร มี ผู้นำเก่งยิ่งมีคุณภาพมาก จะทำให้ชุมชนไม่แตกแยกกัน ซึ่งต้องสัมพันธ์กับทุนในชุมชนและการยอมรับจากสังคมภายนอก

2.3) การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มอาชีพ งานประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มสวัสดิการ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่ม ผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.4) ทุน เช่น ภูมิปัญญา ความสามัคคี ทรัพยากรธรรมชาติ และเงิน

2.5) เครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง ชุมชนใกล้เคียงหรือชุมชนอื่น ภาครัฐ และเอกชน รวมถึงเครือข่ายทางวิชาการ

2.6) สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง คือกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การมีอำนาจกำหนดราคาผลผลิต การมีอำนาจกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยปราศจากการครอบงำความคิด เป็นต้น

2.7) การยอมรับจากสังคมภายนอก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการ และเครือข่ายความร่วมมือ

ทั้งนี้การสร้างชุมชนเข้มแข็ง ต้องมีความร่วมมือในการบริหารจัดการสร้างสมรรถนะของชุมชน โดยการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาของชุมชน (ความรู้) ทรัพยากรของชุมชน รวมถึงวิธีการคิดและทักษะการดำเนินการปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเป็นชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และดำรงอยู่ด้วยความยั่งยืน

2.2.3.4 ทฤษฎี TERMS Theory

ทฤษฎีเทอมส์สามารถอธิบายถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็งและให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยสมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันและการจัดการด้านต่าง ๆ (งาน อดิวัฒนสิทธิ์, 2548, น. 38-40) ดังต่อไปนี้

1) Technology (เทคโนโลยี) คือการใช้เครื่องมือ ลำดับขั้นตอนวิธีการ และความรู้ ในภาคการผลิตและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ผลิตใช้เองในชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาจากภายนอก

2) Economy (ระบบเศรษฐกิจ) ชุมชนควรมีระบบเศรษฐกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่พึ่งตัวเองเป็นหลักเพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันเอาเปรียบกันเองและการถูกรอบงำจากกระแสโลกาภิวัตน์

3) Resource (ทรัพยากร) หมายถึงมนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (Natural Resource) ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างความเจริญให้แก่สังคมมนุษย์และผู้ใช้ทรัพยากร โดยมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ และจริยธรรมคุณธรรม รวมถึงการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยุติธรรมเพื่อตนเองและอนาคต

4) Management (การจัดการ) เพื่อให้ชุมชนสังคมเจริญก้าวหน้าอย่างสันติสุขและยั่งยืนจำเป็นต้องมีทุนที่มีอยู่ในสังคมทุกชนิดมาใช้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรม (ภูมิปัญญา ประเพณี คุณธรรมจริยธรรม) เป็นต้น โดยมีการจัดการหาความรู้จัดการทุนที่มีความหลากหลายและสร้างภูมิคุ้มกันต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

5) Socio-Culture System (ระบบสังคมและวัฒนธรรม) ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรดำรงรักษาส่งเสริมและแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหาเพื่อพัฒนาสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นต้นทุนในสังคมอย่างสร้างสรรค์

2.2.3.5 ทฤษฎีการพัฒนาแนวมนุษยนิยม

ทฤษฎีนี้เป็นการเน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้มนุษย์มีคุณค่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีและการดำรงอยู่อย่างมีความสุข ซึ่งมีหลักการพัฒนาตามแนวทางมนุษยนิยมมี 5 ประการ (ธนากร สังเขป, 2556, น. 29-31) ดังนี้

1) หลักความเสมอภาค มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน จึงควรได้รับการปฏิบัติจากสังคมอย่างเท่าเทียมอย่างทั่วถึง และได้รับความคุ้มครองจากกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

2) หลักความเป็นธรรมชาติ ในความเป็นจริงมนุษย์แต่ละคนมีพื้นฐานไม่ได้เท่าเทียมกันมาตั้งแต่เกิด เช่น บางคนเกิดมาจน บางคนเกิดมาด้อยโอกาส บางคนเกิดภายใต้สิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง ฉะนั้นการพัฒนาต้องมีการแก้ปัญหาและให้ความยุติธรรมแก่คนเหล่านี้

3) หลักความเป็นอิสระ สังคมมนุษย์แต่ละสังคมล้วนมีความหลากหลาย เช่น ความคิด รูปร่างจิตใจ ความสำนึก และอื่น ๆ จึงควรเคารพในความแตกต่างและให้ความสำคัญกับความหลากหลาย

4) หลักความสมดุล ไม่ว่าจะเป็นความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต

5) หลักการสร้างสรรค์ หมายถึง การรู้และเข้าใจตัวมนุษย์เองและระหว่างมนุษย์ให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ที่มุ่งพัฒนาตัวมนุษย์และสังคมมนุษย์อย่างยั่งยืน

2.2.4 ตัวชี้วัดความสุขของประชาชน

อภิสิทธิ์ ชำรงวารกุลและคณะ (อ้างถึงใน คำரசักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 282) ได้ศึกษาตัวชี้วัดความสุขและประชาชนของชาวไทย แสดงถึงความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นในการดำรงชีวิต โดยมีฐานคิดมาจากการมองปัญหาจากการมุ่งพัฒนาและการเติบโตด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.1

สรุปตัวชี้วัดความสุขและประชาชนของชาวไทย

หมวดความสุข	ตัวอย่างวิถีเกี่ยวกับความสุข
1. การมีหลักประกันในชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> - มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง - มีบ้านอาศัยเป็นของตนเอง - อาหารอุดมสมบูรณ์อยู่ดีกินดี - มีเงินทองใช้สอย
2. การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง	<ul style="list-style-type: none"> - มีสุขภาพใหญ่ - มีข้าวกินตลอดปี - จิตใจสงบไม่มีเรื่องก่อกวนใจ - อายุยืนนาน - ปลูกยาสมุนไพรไว้รักษายามเจ็บป่วย - สุขภาพดี - ไม่มีโรคประจำตัว
3. การมีครอบครัวที่อบอุ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า - สมาชิกในบ้านไม่ทะเลาะเบาะแว้ง - พึ่งตนเองได้ - คนในครอบครัวมีเวลาให้กัน - ฝ่าเด็ยเมียดีนว
4. การมีชุมชนเข้มแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง - ชุมชนช่วยเหลือกันและกัน - ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน
5. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดี - คนในชุมชนมีความสามัคคี - มีที่ดิน น้ำ ป่าอุดมสมบูรณ์ - มีถนน น้ำประปา ไฟฟ้า

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หมวดความสุข	ตัวอย่างวิถีเกี่ยวกับความสุข
6. การมีอิสรภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มความหลากหลาย - อากาศไม่เป็นพิษ - สิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ - ทำทุกอย่างได้ตั้งใจ ไม่เดือดร้อนผู้อื่น - ไม่มีหนี้สิน - ประกอบอาชีพอิสระ - ไม่ถูกรอบงำด้านความคิด
7. การมีความภาคภูมิใจ	<ul style="list-style-type: none"> - งานที่ทำประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรือง - ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี - ถ่ายทอดความรู้ความคิดแก่ผู้อื่น
8. การเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ทำบุญทำทาน - อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - พอใจในสิ่งที่มี - เข้าวัดฟังธรรม

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก *ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย* (น.1-3), โดย อภิสิทธิ์ ชำรงวารงกุล, 2544, รายงานการวิจัย เสนอ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สรุปการพัฒนาคนทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชนประเทศชาติอย่างสมดุลกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริง เพื่อมีภูมิคุ้มกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชนจากผลกระทบของสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการดำเนินการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับท้องถิ่นหรือชุมชน

2.3.1 ความหมายของท้องถิ่นหรือชุมชน

ภัทร์ พลอยแหวน (2553, น. 9) ได้ให้ความหมายชุมชนว่า หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากภาครัฐกิจเอกชนในการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มิ่งขวัญ คงเจริญ (2553, น. 13) ได้อธิบายความหมายชุมชนต้นแบบ หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการประกาศยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐ ให้เป็นชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ อาจเป็นชุมชนใหญ่หรือชุมชนเล็ก อยู่ในเมืองหรือชนบท และต้องเป็นชุมชนที่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเรียนรู้และมีความพยายามที่จะวิเคราะห์สภาพของชุมชนของตนเอง เทียบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2556, น. 25) ได้อธิบายความเป็นชุมชนท้องถิ่น คือ ความรู้สึก ร่วมและกระบวนการของกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ ติทิตีและอำนาจในการจัดการ การปรับตัว และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้คนในการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งหรือพื้นที่ทางสังคม ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนนั้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าชุมชน หมายถึง ประชาชนมีในท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีท้องถิ่นหรือชุมชน

2.3.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยการเกิดและการขยายตัวของชุมชน

1) ทฤษฎีธรรมชาติ (The Natural Theory) อริสโตเติล เป็นนักปรัชญาสังคมเชื่อว่ามนุษย์โดยพื้นฐานมีจิตใจดีและต้องการค้นหา “ชีวิตจิตใจที่สมบูรณ์”(Moral Perfection) แม้ว่าบางครั้งก็ไม่แน่ใจว่าค้นพบได้ แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์เป็นคนค้นหาชีวิตจิตใจที่สมบูรณ์ด้วยความฝันอันสูงสุดของชีวิต โดยตามความเชื่อของอริสโตเติลมนุษย์โดยธรรมชาติเป็นสัตว์สังคม ซึ่งจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการรวมกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ซึ่งเรียกว่ารัฐ จึงมาจากความต้องการและความสมัครใจตามธรรมชาติของมนุษย์ทั้งสิ้นซึ่งเป็นเครื่องมือนำไปสู่ชีวิตจิตใจที่สมบูรณ์ของสังคม (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 51-52)

2) ทฤษฎีมนุษย์นิเวศ (Human Ecological Theory) ชุมชนแต่ละแห่งจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่อยู่อาศัย ส่วนวัฒนธรรมจะถูกสร้างขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับสังคมย่อย ๆ โดยมีพื้นฐานความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมระหว่างพืช สัตว์ในท้องถิ่นที่อยู่ ณ นั้น ๆ โดยมีข้อสมมติฐาน 3 ประการ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 57-58) ดังนี้

2.1) ชุมชนของสังคมกลุ่มย่อยประกอบด้วยพื้นที่ซึ่งจะจัดระเบียบประชากรไว้

2.2) ลักษณะของประชาชนขึ้นอยู่กับพื้นที่ดิน ที่อยู่อาศัย

2.3) บุคคลต่าง ๆ ในชุมชนจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งชุมชนมีกลไกเพื่อให้เกิดความสมดุลในระหว่างสิ่งมีชีวิตภายใต้แข่งขันกัน นักมนุษยนิยมมีความเชื่อว่า สภาพความสมดุลของสังคมขึ้นอยู่กับ การปรับตัวของประชาชนในชุมชนที่อยู่อาศัยของแต่ละชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันในวัฒนธรรม โดยคนจะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและการเรียนรู้

3) ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท (Theory of Self-Reliance of Rural Communities) การพึ่งตนเองได้ หมายถึง ความสามารถดำรงชีพด้วยตนเองได้อย่างอิสระมั่นคง ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน โดยในระดับปัจเจกบุคคลสามารถมีความมั่นคงในชีวิตระดับหนึ่ง เพื่อสามารถเลี้ยงตนเองได้ ซึ่งการตัดสินใจเป็นเรื่องสำคัญที่สามารถขอคำแนะนำจากผู้อื่นมาประยุกต์ใช้ หรือประกอบการตัดสินใจของตนเอง ส่วนชุมชนนั้นการพึ่งตนเอง คือ การกระทำระหว่างกันของกลุ่มคนที่ทำอย่างต่อเนื่องตามกฎระเบียบของสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มจะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น การรวมกลุ่มทอผ้าและเสื่อ การรวมกลุ่มสานตะกร้า การรวมกลุ่มของเยาวชน การรวมกลุ่มเกี่ยวข้าว และอื่น ๆ ซึ่งทฤษฎี TERMS นี้เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อนและมองว่าการพึ่งตนเองเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรับมือกับพลวัตมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมาตลอดเวลา โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 58-59)

3.1) การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (Technology Self-Reliance) ทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รู้จักสร้างและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการทำงานในชุมชนของตนเอง

3.2) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (Economy Self-Reliance) สามารถดำรงชีวิตมีรายได้พอเพียงต่อการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตมากกว่ารายจ่าย หรือเพียงพอต่อปัจจัย 4 รวมถึงได้รู้จักและสามารถหารายได้ตามความเหมาะสมไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินตัวและไม่ขัดสนมาก

3.3) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (Resources Self-Reliance) โดยมีทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลกับการดำเนินชีวิต และจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามความเหมาะสมไม่ให้เสื่อมสลายโดยการรู้จักใช้แบบพอเพียงในการดำรงชีวิต

3.4) การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ (Mental Self-Reliance) เป็นการเตรียมความพร้อมให้เข้มแข็งในการต่อสู้กับอุปสรรคในการเลี้ยงชีพและพัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้า ปราศจากกิเลสคือ ความโลภ โกรธ หลง ซึ่งทำให้ตัวเองเดือดร้อนหรือเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดความยากจนเพราะเกินความสามารถของตนเองที่จะควบคุมได้

3.5) การพึ่งตนเองทางสังคม (Social Self-Reliance) เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นจากการเรียนรู้ ปรับตัว และการจัดการตัวเองของชุมชนจากการมีกระบวนการทางสังคม และสร้างระบบกฎระเบียบแห่งชุมชนขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งเป็นองค์กรของชุมชน

2.3.3 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ประชาชนในชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนดด้วยตนเอง (Self-Direction) จนกลายเป็นชุมชนเข้มแข็งและสุขภาพของชุมชน เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อรู้จักการแก้ไข ปรับปรุง ปลอดภัยตนเอง ชุมชน และสังคม, การกำหนดแผนงานหรือกิจกรรม, การลงมือปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน รวมเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวและการสร้างระบบที่มีคุณค่าและทำให้เกิดวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ ซึ่งวิธีการและเทคนิคการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 66-69) ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งไม่สามารถแยกการเรียนรู้จากการดำรงชีวิตในชุมชน เพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นไปพร้อมกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของชุมชนในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน การกำหนดปัญหา การแสวงหาทางเลือก การวางแผน การปฏิบัติ การควบคุมติดตามและประเมินผล 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเองและของผู้อื่น เช่น การศึกษาคูงานมีจุดมุ่งหมายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการสรุปบทเรียน 3) การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากปราชญ์ชาวบ้านหรือสถาบันในชุมชน เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้สมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงของชุมชน 4) การเรียนรู้จากการถ่ายทอด ผ่านสถานการณ์จำลอง เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การบอกเล่า การบรรยายและสื่อต่าง ๆ

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายสามารถมองเห็นโดยภาพรวม ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการองค์ความรู้ การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นชุมชนเข้มแข็ง สะท้อนถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งผลลัพธ์ (Output) ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การสร้างเป้าหมายร่วมกันโดยกำหนดผลงานตามที่ชุมชนเห็นชอบร่วมกันมี 2 ลักษณะได้แก่

1. การเรียนรู้เพื่อกำหนดเป้าหมายและการสร้างสุขภาวะของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เห็นเป้าหมายร่วมกันชัดเจนและสามารถสร้างเครือข่ายพลังร่วมในการทำงานรวมถึงเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน

2. การเรียนรู้เพื่อประเมินตนเอง ได้แก่ การรู้เท่าทันพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทที่เกี่ยวข้องกับงาน ชีวิต และชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันนำไปสู่วิสัยทัศน์ วิถีปฏิบัติ และวิธีการปรับตัวทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม

สรุปได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมรวมกลุ่มก้อนขนาดใหญ่โดยอาศัยเป็นชุมชนต่าง ๆ โดยบุคคลต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถพึ่งตนเองได้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคม กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ประชาชนมีการจัดองค์ความรู้ในชุมชนพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนดตนเองจนเป็นชุมชนเข้มแข็งและสุขภาวะของชุมชนดีขึ้นผ่านการร่วมมือของทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การสร้างเป้าหมายร่วมกันและกำหนดผลงานตามที่ชุมชนร่วมกัน

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก

2.4.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

2.4.1.1 สภาพทั่วไป

1) ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบรบือ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย

2) เนื้อที่

ตำบลแก้งแกมีเนื้อที่ตามภาพถ่ายทางอากาศ (ปี 2541) ประมาณ 24,350 ไร่ หรือ 38.96 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 13,858 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย 942 ไร่ พื้นที่ป่าและพื้นที่สาธารณะ 1,284 ไร่ พื้นที่อื่น ๆ รวม 8,266 ไร่

2.4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

พื้นที่ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ราบสูงทางด้านทิศใต้ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 181 เมตรลาดต่ำลงสู่ทางทิศเหนือของตำบล ซึ่งติดกับแม่น้ำ (ระดับความสูง 154 เมตร) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบโล่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนและเป็นพื้นที่ในการประกอบเกษตรกรรม มีจำนวน 10 หมู่บ้าน

2.4.1.3 ข้อมูลประชากร จากสำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอโกสุมพิสัย เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560

ตารางที่ 2.2

ข้อมูลประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	บ้านแก้งแก	136	226	281	507
2	บ้านโนนใหญ่	87	126	137	263
3	บ้านแก้งใหญ่	75	150	156	306
4	บ้านหนองกุงน้อย	152	319	334	653
5	บ้านจิงแคง	114	201	215	416
6	บ้านแก้งน้อย	239	186	158	344
7	บ้านหนองกุงน้อย	92	224	188	412
8	บ้านหัวขัว	353	186	216	398
9	บ้านหนองกุงวันดี	142	303	322	625
10	บ้านสุขสวัสดิ์	109	201	220	421
	รวม	1,499	2,118	2,227	4,345

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*, โดย องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2560.

2.4.1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลประกอบอาชีพหลักคือ การทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำไร่ มันสำปะหลังและการทำไร่อ้อย อาชีพรองได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และรับจ้างทั่วไปมีส่วนน้อยที่รับราชการ

2.4.1.5 ข้อมูลเฉลี่ยเนื้อที่ถือครอง และการใช้ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ไร่ต่อครัวเรือน)

ตารางที่ 2.3

เฉลี่ยเนื้อที่ถือครอง และการใช้ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ไร่ต่อครัวเรือน)

หมู่ที่	การใช้ที่ดิน						
	ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่ไร่	ที่สวน	ที่สวนผัก	ที่ทุ่งหญ้า	ที่สระน้ำ
1	0-2-19	18-3-45	7-2-28	0-3-40	0	0	0-0-90
2	0-2-25	13-2-35	4-1-10	2-0-75	0-0-20	0	0-0-60
3	0-1-40	15-3-80	4-2-35	3-1-60	0	0	0
4	0-1-17	16-0-20	14-2-0	0-2-60	0	1-2-60	0-0-95
5	ไม่มีข้อมูล						
6	0-3-35	14-3-6	2-3-80	0-3-50	0-0-42	0-2-40	0-0-40
7	0-1-48	16-1-80	19-0-60	0-0-40	0	0	0
8	0-1-6	8-3-30	1-2-70	0-0-80	0	0	0
9	0-0-93	15-0-20	19-1-60	0-0-60	0	0-2-60	0
10	0-3-15	10-3-72	1-2-64	0-2-10	0-1-5	0	0-3-45
รวม	0-1-88	14-2-4	8-1-55	0-3-97	0-0-19	0-1-28	0-0-76

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*, โดย องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2560.

2.4.1.6 สภาพการผลิตทางด้านพืช

พื้นที่ทำการเกษตรของแก้งแก ซึ่งมีทั้งสิ้น 13,858 ไร่ เป็นที่นา 9,145 ไร่ พื้นที่ไร่ 5,575 ไร่ และพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในการหารายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เรียงลำดับจำนวน ครัวเรือนได้ ดังนี้ ทำนา จำนวน 603 ครัวเรือนในพื้นที่ 9,145 ไร่ ปลูกอ้อย จำนวน 192 ครัวเรือน ในพื้นที่ 3,440 ไร่ ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 93 ครัวเรือน พื้นที่ปลูก 651 ไร่ ปลูกพืช 4 ครัวเรือน ใน

พื้นที่ 2 ไร่ ปลูกรวม 6 ครัวเรือน พื้นที่ปลูก 3.5 ไร่ ปลุกข้าวนาปรัง 241 ครัวเรือนซึ่งพื้นที่ปลูก โดยรวมมีจำนวนทั้งสิ้น 2,390.5 ไร่

ทั้งนี้การเพาะปลูกข้าว บางพื้นที่ในเขตที่มีน้ำท่วมอย่าง หมู่ที่ 5 (บ้านแก่งน้อย), หมู่ที่ 6 (บ้านชิงแคง), หมู่ที่ 8 (บ้านหัวขัว) และ หมู่ที่ 10 (บ้านสุขสวัสดิ์) โดยมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 10.49 ไร่ ต่อ ครัวเรือน ทำให้มีผลผลิตเฉลี่ย 449 กิโลกรัมต่อไร่ ด้วยเหตุนี้พื้นที่ปลูกข้าวนาปีประสบภัยน้ำท่วมใน ฤดูฝน และประสพภาวะฝนแล้งในฤดูร้อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ดีเท่าที่ควรเนื่องจากมีความเสี่ยงในการลงทุน

อ้อย จากการสำรวจข้อมูล ปี 2554 จะเห็นว่าพื้นที่ปลูกอ้อยของตำบลแก่งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย มีจำนวน 3,440 ไร่ ซึ่งครัวเรือนที่ปลูกอ้อยมีจำนวน 192 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.83 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยผลผลิตเฉลี่ย 9,430 จะเห็นได้ว่ามีจำนวนครัวเรือนมีพื้นที่การปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นหรือลดลงจะขึ้นกับสภาวะของปัจจัยราคาของผลผลิต ทั้งราคาของอ้อย และราคาของมันสำปะหลังตามนโยบายและปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก

มันสำปะหลัง จากการสำรวจข้อมูล ปี 2554 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังของตำบลแก่งแก มีพื้นที่ปลูก 651 ไร่ลดลงจากปี 2552 ถึง 620 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 51 ส่วนจำนวนเกษตรกรที่ปลูก 63 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 4.91 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,240 กิโลกรัมต่อไร่

พืชผัก แม้พื้นที่ผักที่ปลูกในตำบลแก่งแก จะมีพื้นที่ปลูกเพียง 2 ไร่ จำนวนครัวเรือนที่ปลูก 4 ครัวเรือน แต่พืชผักถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่จำเป็นและทำรายได้แก่เกษตรกรในหมู่ที่ 10 คือ บ้านสุขสวัสดิ์ ตลอดทั้งปี โดยการอาศัยการจัดการระบบน้ำใต้ดินและท่อส่งน้ำจากลำน้ำชี ซึ่งผักที่ปลูกส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นผักคะน้า รองลงมาร้อยละ 10 เป็นถั่วฝักยาว และร้อยละ 10 เป็นพืชผักชนิดต่างๆ เช่น กวางตุ้ง, หอมแบ่ง, ผักบุ้ง, แดงกวา โดยในรอบ 1 ปี เกษตรกรสามารถผลิตผักเหล่านี้ประมาณ 3 ครั้ง

2.4.1.7 แหล่งเงินทุน จากการลงทุนทางการผลิตในภาคการเกษตร ดังต่อไปนี้

- 1) กองทุนหมู่บ้าน
- 2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
- 3) สหกรณ์การเกษตรอำเภอโกสุ่มพิสัย
- 4) กลุ่มเกษตรกร (กปต.)
- 5) กลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร
- 6) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 7) ธนาคารพาณิชย์
- 8) นายทุนในท้องถิ่น
- 9) การขายผลผลิต
- 10) กลุ่มออมเงินเพื่อการผลิต
- 11) ญาติพี่น้อง

2.4.1.8 สภาพทางสังคม

การศึกษา

- 1) โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง
- 2) โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง (โรงเรียนขยายโอกาส)
- 3) ศูนย์เด็กเล็กประจำตำบล 1 แห่ง
- 4) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 5 แห่ง
- 5) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร 1 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์ 7 แห่ง

สาธารณสุข

- 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง
- 2) ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน 10 แห่ง
- 3) อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ศูนย์ปฏิบัติการหน่วยกู้ชีพขั้นพื้นฐาน (FR) 1 แห่ง

2.4.2 ประวัติและความเป็นมาของตำบลแก้งแก

พื้นที่เริ่มตั้งเป็นตำบลเมื่อประมาณ 50 ปี โดยแยกออกมาจากตำบลหัวขวาง ปัจจุบันมี 10 หมู่บ้าน มีกำนันปกครองจากอดีตถึงปัจจุบัน 9 คน ดังนี้ 1) นายนิยม ศรีบุตริน 2) นายพัน สีทะลิ่ง 3) นายสิม น้อยนอนเมือง 4) นายคำภู ลาโยธี 5) นายสี แก้วเหง่า 6) นายบุญเลิศ ศิริดีนลี 7) นายบุญเลิศ แสงมาลา 8) นายสาคร มุลธิปूम 9) นายทองสุข เกื่อนมุลละ (ปัจจุบัน)

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก ได้เริ่มยกฐานะจากสภาตำบล เป็น อบต. ในปี 2539 มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาแล้ว 3 คน

1. นายสี แก้วเหง้า เดิมเป็นกำนัน เป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง
2. นายพิสัย ลาโยธี ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก มาจากการเลือกตั้งโดยตรง
3. นายดาวเรือง วรโคตร ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก มาจากการเลือกตั้งโดยตรง
4. นายชัยเดช ลาโยธี ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก มาจากการเลือกตั้งโดยตรง (ปัจจุบัน) ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดในส่วนข้าราชการ คือ ว่าที่ร้อยตรีสมพงษ์ คันธภูมิ ดำรงตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2540 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560)

จุดเด่นของพื้นที่ (ที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล) องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแกมีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 208 ถนนมหาสารคาม-โกสุมพิสัย ที่จะเอื้อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ในพื้นที่ได้มีแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตำบล ที่จะช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นการสนองตอบนโยบายรัฐบาลเรื่อง หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแกจัดก่อสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรม คือ โรงงานน้ำตาลมหาวังกลุ่มวังฆนาย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังมีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของปวงชนชาวไทย ดังนี้

กฤษยา มะแอ, อาภาศรี เทวตา และณฐา อภิธาวินวสุ (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ ต่อการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ตามทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เช่น ผู้ประกอบการเข้าใจว่าด้านความพอประมาณ ผู้ประกอบการในชุมชนจะซื้อวัตถุดิบที่ต้องการใช้หรือจำเป็นเพื่อไม่ให้เกิดต้นทุนค้างมากเกินไปและผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ด้านความมีเหตุผล ผู้ประกอบการชุมชนจะดำเนินธุรกิจอย่างมีลำดับขั้นตอน คำนี้ถึงกระบวนการ

ผลิตที่คุ้มค่า ด้านภูมิคุ้มกันที่ดีผู้ประกอบธุรกิจชุมชนจะเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจ สังคม ปรับตัวจากการใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต มีการคาดคะเน สถานการณ์ล่วงหน้า พร้อมสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหา ทางธุรกิจ ด้านเงื่อนไขความรู้ โดย การหาข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อวัตถุดิบ ทบสวนและมีการใช้ความรู้เพื่อตัดสินใจที่ถูกต้อง ติดตาม ข่าวสารและค่านิยมของผู้บริโภคเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล

ชนิดดา ภูงษ์ทอง (2551, น. 77) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขเชิงอัตวิสัย
2. ในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตัวอย่างในด้านเศรษฐกิจพอเพียงมีคะแนนความสุขเชิงอัตวิสัยสูงกว่าในกลุ่มเกษตรกรทั่วไป
3. ในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรกรทั่วไป และในกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขนาดที่ดินในการทำ การเกษตร รายได้ของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวสามารถร่วมกันทำนายความสุขเชิงอัต วิสัยได้ โดยการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนายความสุขเชิงอัตวิสัยได้สูงสุด

ชนันภรณ์ อารีกุล (2556, น. ๖) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม เพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของทุนทางสังคมในสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ได้แก่ บุคคล สถาบัน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและกองทุนของชุมชน สำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุน สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมอย่างไว้วางใจในการศึกษาปัญหา การวางแผน การรับผลประโยชน์และประเมินผล สำหรับแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม ได้แก่ การเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน การสร้างเครือข่ายเข้มแข็ง การสร้างจิตสำนึกกรบ้านเกิดและการบริหารจัดการชุมชน

2. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมเพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ได้แก่ แนวคิดการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม การศึกษาตลอดชีวิต การสร้างความไว้วางใจและการยึดมั่นในหลักคุณธรรม

2) องค์ประกอบของทุนทางสังคม ได้แก่ บุคคล สถาบัน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และกองทุนของชุมชน และ 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม ได้แก่ กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม

3. ปัจจัยของรูปแบบ ได้แก่ ปัจจัยภายในด้านบุคคลและปัจจัยภายในด้านบริบทชุมชน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภาคเครือข่ายที่เข้มแข็ง การสนับสนุนจากภาครัฐและสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยและสังคมโลกสำหรับเงื่อนไขของรูปแบบ ได้แก่ ความตระหนักของคนในชุมชน การจัดการทุนทางสังคมและความเป็นพลวัติของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม

ทรงสิริ วิชิรานนท์ (2554) ได้ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 โดยรวมอยู่ระดับมาก ส่วนความคิดเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษามีความคิดเห็นในประเด็นมีภูมิคุ้มกันที่ดี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความมีเหตุผลและความ พอประมาณ ตามลำดับ

ธัญชนก ปะวะละ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข : กรณีศึกษาบ้านหนองเหือก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คราวเรือนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการนำมาปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความมีเหตุผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีของชุมชน การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา การใช้สติปัญญาและการมีเหตุผลไตร่ตรองหาสาเหตุและแก้ปัญหาต่าง ๆ การคิดรอบคอบมีเมตตาและพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเสมอด้านการมีภูมิคุ้มกันประชาชนในชุมชนมีความเชื่อที่ว่า การ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และทำความคิดต่อไปเพื่อผลดีต่อตนเองและครอบครัว ประชาชนมีเงินประกันชีวิตหรือเงินฌาปนกิจหักด้วยหนี้สินปัจจุบันเป็นบวก การใช้หลักประชาธิปไตย ในการอยู่ร่วมกัน การมีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และด้านคุณธรรม หลีกเลียงอบายมุขทั้งปวง สามารถแยกเป็นรายด้านผลการดำเนินงานด้านการออมอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีช่องทางในการออม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้านหรือธนาคาร รองลงมา คือ ด้าน การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ประชาชนให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด มีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีและด้านความเอื้ออาทร ประชาชนมีส่วนร่วมให้การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ตลอดจนงานที่ราชการจัดขึ้นถือว่าเป็นการสร้างสามัคคีอย่างหนึ่ง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมี 8 ปัจจัย

ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำหมู่บ้าน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัย มีความสัมพันธ์ กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า การนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ด้านความรู้ไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์และผลกระทบ การดำเนินงานทางบวก ดังนั้นเพื่อผลการดำเนินงานของชุมชนดีขึ้นควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน

ปภพ จีรัตน์, พหล ศักดิ์คะทศน์, และสายสกุล ฟองมูล (2562, น. 55-67) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรกรรม ในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบล อุโมงค์ อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมแบบพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทักษะคิดต่อการทำเกษตรกรรมแบบพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและมีการทำเกษตรกรรมในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรกรรมในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 7 ตัวแปร แบ่งเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวก เช่น สถานภาพการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานทางด้านการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตร แบบพอเพียง และทักษะคิดต่อการทำเกษตรแบบพอเพียง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลในทางลบ เช่น พื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาการทำเกษตรกรรมในระดับครัวเรือนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ได้แก่ การขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงการไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรองในชุมชน ระบบชลประทานไม่ทั่วถึงพื้นที่เกษตรกรรม อีกทั้งยังประสบกับต้นทุนและปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น เช่น ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ค่าปุ๋ยและสารกำจัดแมลง ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำอีกทั้งยังขาดองค์ความรู้สมัยใหม่ในการบริหารจัดการการทำเกษตร รวมถึงเกษตรกรมีปัญหาทางด้านสุขภาพจากการมีอายุที่สูงขึ้น ดังนั้นภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำแต่ละชุมชน ควรมีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การขยายพื้นที่คลองชลประทาน การสร้างแหล่งน้ำหรือแหล่งเก็บน้ำสำรองของชุมชน ตลอดจนมีการสำรวจและการศึกษาวิจัยองค์ความรู้และวิทยาการใหม่ในการทำเกษตรกรรม เพื่อรองรับปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจและสภาพอากาศ เช่น องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ราคาสินค้าเกษตร การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่เพื่อลดต้นทุนทางการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร และการสร้างค่านิยมในการทำเกษตรให้แก่เยาวชนในชุมชนเพื่อเป็นเกษตรกรในอนาคต เป็นต้น

ปีทมา โกเมนท์จาร์ส (2559, น. 84-98) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านร่างกายและจิตใจ และในด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม

พิมพ์งา เฟ็งนาเรนทร์ (2558) ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในตำบลเขาชก มีปัญหาความยากจนอยู่ในระดับปานกลาง
 2. ความต้องการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในตำบลเขาชกคือ ภาครัฐหาแนวทางการลดต้นทุนในการทำการเกษตร และสนับสนุนในเรื่องของการจัดหาอาชีพเสริมและจัดหาวิทยากรมาให้ ความรู้กับชุมชนในการผลิตผลิตภัณฑ์ไว้ในครัวเรือนกันเอง
 3. รูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจน ในตำบลเขาชกคือ การลดรายจ่ายทั้งส่วนตัวและครอบครัว การเพิ่มรายได้คือหาอาชีพเสริม และ สร้างโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าถึงการจัดสรรทรัพยากรจากภาครัฐ
 4. แนวทาง ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงคือ โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพ โครงการผลิตของใช้ในครัวเรือน และโครงการสานตะกร้าพลาสติก
- ภัทร์ พลอยแหวน (2553, น. ง) ได้ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษาผลการวิจัยพบว่า

1. องค์กรธุรกิจเอกชนที่เป็นกรณีศึกษาเป็นองค์กรที่ผู้บริหารและพนักงานมีความศรัทธาในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนระบบการบริหารงาน พฤติกรรมการทำงานและวิธีการ ดำเนินชีวิตของพนักงาน เพื่อให้เป็นองค์กรที่พึ่งตนเองได้และช่วยสร้างสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชน เช่น
 - 1) กำหนดกลยุทธ์และวิธีการบริหารงานตามเป้าหมายชัดเจนว่าจะเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจตามหลักแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาองค์กรโดยส่วนใหญ่เริ่มจากความพอประมาณเพื่อการพึ่งตนเองให้มากที่สุด 3) ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติการณ์

ประสบการณ์ตรง เพื่อให้พนักงานตระหนักถึง ความรู้ และความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต 4) การติดตามโครงการอย่างเป็นระบบโดยเน้นผลผลิตภาพและการมีส่วนร่วมของพนักงาน 5) ขยายผลไปสู่ชุมชนด้วยการพัฒนาองค์กรต้นแบบการเรียนรู้ และให้การสนับสนุนชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนต้องคำนึงถึงปัจจัยสี่เงื่อนไขความสำเร็จ ภายในองค์กร ได้แก่ ความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการ ความมุ่งมั่น ของผู้บริหารองค์กร และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ส่วนปัจจัยสี่เงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร ได้แก่ การสร้าง องค์กรต้นแบบความสำเร็จในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึกต่อสังคม การสนับสนุนของภาครัฐ โดยเฉพาะการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ และการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

มิ่งขวัญ คงเจริญ (2553, น.ง) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์กรประกอบการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้มี 9 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในชุมชน ด้วยระบบคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และกระบวนการถ่ายทอดเรียนรู้ของชุมชน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเอง ระบบการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลางการพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต ระบบทุนของชุมชนที่มีรูปแบบและวิถีทางวัฒนธรรม ความเสมอภาคต่อความยุติธรรมในการจัดการของชุมชน และสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตร่วมกัน

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในระดับบุคคลคือ การแสดงออกระดับบุคคลมีองค์ประกอบสำคัญคือ องค์ประกอบจากด้านในบุคคลด้านปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม และ การเสริมสร้างอำนาจชุมชนในระดับชุมชนโดยมีองค์ประกอบโครงสร้างทางสังคมเป็นสำคัญ

3. รูปแบบการเสริมสร้างอำนาจชุมชนเพื่อความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสังคมไทยมี 2 รูปแบบได้แก่ รูปแบบของชุมชนเมืองและรูปแบบของชุมชนชนบท ซึ่งมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกันแต่มีความแตกต่างกันในบางประเด็น

4. รูปแบบการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทตามลำดับขั้นตอน เช่น การกำหนดเป้าหมายและวางแผน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน การทำประชาสังคัมเพื่อหาสาเหตุของปัญหา การจัดเวทีชาวบ้านให้ความรู้ความเข้าใจ การบันทึกการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ คณะกรรมการคณะบุคคลหรือแกนนำในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานและมีการสร้างความสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกหรือกลุ่มชุมชนอื่น ๆ

ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2555, น. 91-170) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือน ของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย ส่วนการปฏิบัติในกิจกรรมระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการประหยัด เช่น การปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเสมอเมื่อออกจากบ้านหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยกับคำว่า “พอ” ที่เป็นการพัฒนาตนเอง ไม่เบียดเบียนและพึงพอใจในชีวิตที่พอเพียง ซึ่งจะประยุกต์ใช้กับตนและสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละความชั่ว ประพฤติตนตามหลักธรรมของศาสนาอยู่เสมอ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนและประชาชนเน้นย้ำเกี่ยวกับเศรษฐกิจในคำว่า “ประหยัด” เป็นคำหลักสำคัญ และส่วนใหญ่จะพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน โดยดำรงตนอย่างไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้สิ่งของให้คุ้มค่า และใช้ชีวิตอย่างมีสติ สมานธิ ปัญญา เดินทางสายกลางเท่านั้นก็เพียงพอ

วัลภา เล็กวัฒนานนท์ (2554, น. ๖) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนสำหรับครูภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยได้รับอิทธิพลจากปรัชญาชีวิต ความเชื่อพื้นฐาน และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของครูภูมิปัญญาไทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นและตั้งตนอยู่ในหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้รับการหล่อหลอมจากบริบทรอบตัวให้เป็นคนเสียสละ มีวินัย อดทน รู้จักวางแผนชีวิต และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ครูภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นกรณีศึกษาทุกท่านเคยประสบกับปัญหาและวิกฤตรุนแรงในชีวิตทั้งของตนเองและ ผู้ใกล้ชิดหลายครั้ง และผ่านพ้นวิกฤตทุกครั้งด้วยความไม่ย่อท้อ ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค เห็นปัญหาเป็นโอกาส ส่งผลให้เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อผู้คนรอบข้างและสังคม จึงเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ของตนให้แก่ชุมชนและ

สังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากระบวนการถ่ายทอด องค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทย สามารถทำให้ผู้รับการถ่ายทอดพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงและยั่งยืนจริง

2. กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืน สำหรับครูภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ ตรวจสอบประสบการณ์และ ปัญหาของผู้รับการถ่ายทอด ปรับกระบวนการทัศน์ วางแผนการถ่ายทอดองค์ความรู้ บรรยาย สาธิต และ ฝึกปฏิบัติ ใช้สื่อและทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ปลูกฝังค่านิยมความเสียสละและสำนึกสาธารณะ สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบูรณาการองค์ความรู้เข้าสู่วิถีชีวิต โดยมีองค์ประกอบที่ส่งผล ต่อกระบวนการถ่ายทอด 2 องค์ประกอบคือ ปรัชญาชีวิตและความเชื่อพื้นฐานของผู้ถ่ายทอดและ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

วารี คลังศิริ (2558, น. 3-4) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อ ส่งเสริมการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนสำหรับครูภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามการรับรู้ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้าน สังคม ตามลำดับ

2. การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรีโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านเงื่อนไข คุณธรรม ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านเงื่อนไข ความรู้ ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ มีความ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคณะที่สังกัด มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อวิเคราะห์รายคู่ พบว่า ระหว่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์กับ นักศึกษาคณะ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความแตกต่าง กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ระหว่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์ กับนักศึกษา คณะวิทยาการ จัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ พบว่า ไม่มี ความแตกต่าง

4. อิทธิพลการรับรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ปัจจัยด้าน เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

วิชชุดา ชูศรีवास (2561, น. ก) ได้ศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1. การลดรายจ่ายมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้อ่างในครัวเรือน
2. การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
3. การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต
4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
5. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

ศศิวิมล วีระสัมฤทธิ์, และโกวิท กังสนันท์ (2561, น. 385-397) ได้ศึกษาการรับรู้และประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง ภูมิคุ้มกันที่ตัว คือ การเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการบำรุงรักษาและการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางในภาพรวมให้ความสำคัญการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับครอบครัวและชุมชน โดยการใช้ปุ๋ยคอกทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เพื่อลดรายจ่ายและสามารถช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รู้จักหน้าที่กำลังมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง

ศุภวัฒน์ เสาเงิน (2560, น. 3-4) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองรี เกิดจาก 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ผู้นำบ้านหนองรีมีความรู้และทักษะความสามารถในด้านการเกษตร และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ซึ่งมีการทำงานด้วยบริหารงานที่ดีทำงานเป็นระบบในรูปแบบของการทำงานเป็นทีม และสามารถประสานงานการทำงานได้ดีสร้างความร่วมมือได้

2. ปัจจัยด้านคนในชุมชนบ้านหนองรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรมที่ภาครัฐและกลุ่มผู้นำชุมชนนำมาปฏิบัติในหมู่บ้านและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. ปัจจัยด้านภาคีเครือข่าย การพัฒนา โดยภาครัฐสนับสนุนการทำกิจกรรมและให้ความรู้ในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมกับ กิจกรรมและเป็นพี่เลี้ยงให้กับหมู่บ้าน โดยให้คำปรึกษาแนะนำ และให้กำลังใจกับผู้นำและชาวบ้าน

4. ปัจจัยด้านการมีแหล่งเรียนรู้มีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและจุดให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้เฉพาะทางให้กับชาวบ้านและหมู่บ้านอื่นเป็นจุดสำหรับศึกษาดูงาน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนมีบทบาทและศักยภาพให้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ รวมถึงจัดรูปแบบการบริหารงานของผู้นำให้มีความเป็นระบบที่ชัดเจน 2) ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านเพิ่มเติม และจัดองค์ความรู้ภูมิปัญญาพร้อมทั้งถอดบทเรียนนำภูมิปัญญา มา ปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ควรมีนโยบายการรักษาประสิทธิภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความต่อเนื่องและเป็นหมู่บ้านที่ขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

สุวจิ แดงอ่อน (2561, น. 23-35) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาชุมชนต้นตาลเพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสัมพันธของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กรใน สังคม ส่วนลักษณะทางกายภาพชุมชน ต้นตาล ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพสิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน และคุณลักษณะตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งชุมชนต้นตาลเป็นชุมชนที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริบทด้านวัฒนธรรมที่ใช้ชีวิต อย่างเรียบง่าย รักถิ่นฐาน และให้ความสำคัญกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบริบทด้านอื่น ๆ โดยเป็นผลให้ด้านเศรษฐกิจประชากรส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพทำไร่ทำนา ด้าน สังคมอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่น และประชากรมีวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

เสริมศรี สุทธิสงค์, เบญจ พรพลธรรม, พลศักดิ์ จิร ไกรศิริ, และอำนาจ บุญรัตน์ไมตรี (2557, น. 95-106) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณี ศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการดำเนินการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ได้แก่การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน 2) กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีเหตุผลและชุมชนมีภูมิคุ้มกัน 3) การจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมามีความสัมพันธ์กับชุมชนมีเหตุมีผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับสูง 4) ตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืนพบว่าผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาพบว่ามีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมา ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน

สำราญ จุช่วย (2557, น. 106-117) ได้ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า 1) วิถีชีวิตของคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี มีวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก 2) ความสอดคล้องของวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี กับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีระดับการปฏิบัติร้อยละ 78.44

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 72.45 ซึ่งเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทยมากที่สุด

2. ประชาชนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประยุกต์หลักความมีเหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านความพอประมาณตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้จากประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุก ๆ ด้านแตกต่างกัน ยกเว้นประชาชนที่มีเพศ และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน แต่มีการประยุกต์ใช้ไม่แตกต่างกัน

Heinrichs (2013, pp. 228-231.) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) เพื่อเป็นแนวทางใหม่ในการส่งเสริมความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากในอดีตระบบเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่เป็นระบบทุนนิยมที่มีการแข่งขันสูง และมีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ทำให้ปัจจุบันในหลาย ๆ ประเทศพยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นพื้นฐาน จึงมีการเสนอแนวทางหนึ่งขึ้นมาคือเรื่องเศรษฐกิจแบ่งปัน ซึ่งเศรษฐกิจแบ่งปันหมายถึง ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปิดใช้งานการเข้าถึงสินค้า บริการ และข้อมูลร่วมกัน โดยการกระจายการแบ่งปันและการใช้ซ้ำของในสินค้าและบริการ และสถานที่ตั้งทั่วไป โดยผู้ที่แบ่งปันสินค้าหรือบริการจะได้รับค่าตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการที่จะแบ่งปันทรัพยากร และเศรษฐกิจแบ่งปันนี้สามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรได้อย่างได้ชัดเจน โดยจุดแข็งของแนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปันคือ การรวบรวมความรู้เชิงประจักษ์และเชิงประจักษ์ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งได้รับการวิจัยและทดลองในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา จากจะเห็นได้จากมีการเพิ่มรูปแบบการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรในประเทศต่าง ๆ เช่น การแชร์รถยนต์ จักรยาน อาหาร ห้องพัก และอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ตัวอย่างเช่น โครงการ Seoul, a Sharing City ที่ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งมีการปรับปรุงประโยชน์ของทรัพยากรที่ไม่ได้ใช้งานเช่น ถนนลานจอดรถ โรงเรียนและห้องสมุด เพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำงานร่วมกัน พื้นที่ที่ใช้ร่วมกัน เป็นต้น หรือ 15 รัฐใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการส่งเสริมโครงการการแบ่งปันเมือง ซึ่งแสดงถึงแนวทางนโยบายที่ครอบคลุมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปัน และการขยายตัวของเมือง โดยสรุปจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจแบ่งปัน มีแนวโน้มที่จะขยายและเกิดขึ้นในอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก และมีแนวโน้มที่จะสามารถช่วยให้เกิดเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนได้ในอนาคต

Esse (2010, pp. 69-99) ได้ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบสันตือ โศก ซึ่งเป็นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้จริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างคุณธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และความยั่งยืนในโลก โดยได้ศึกษาที่ศูนย์พุทธศาสนาศรีโศก ที่มีผู้อาศัยอยู่ 80 คน รวมพระสงฆ์ 7 รูป โดยผู้คนเหล่านี้ได้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน โดยไม่ได้เงิน ไม่มีค่าจ้าง แต่มีอาหาร ที่พัก และยารักษาโรคฟรี รวมถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร โดยคนในชุมชนจะมีหลักในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบสันตือ โศก โดยได้รับการจัดสรรทรัพยากรในการใช้อย่างเท่าเทียมกัน มีการใช้ชีวิตแบบแบ่งปัน เช่น การทำอาหารร่วมกัน การแบ่งปันอาหาร คู่วีร่วมกันในห้องประชุม มีการใช้

หลักการ The Four Rs คือ การใช้ซ้ำ (Reuse) การซ่อมแซม (Repair) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการปฏิเสธ (Reject) และยึดหลักการเดินทางสายกลาง โดยผลการศึกษาคือ เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านภูมิปัญญาและความร่วมมือกัน แต่แม้มีการจัดการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน แต่ข้อเสียก็คือ ความเหลื่อมล้ำในระบบโครงสร้าง เรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศ โดยผู้หญิงจะได้รับการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาไม่เท่าเทียมเท่าผู้ชาย โดยการจัดสรรทรัพยากรและความช่วยเหลือมักจะกระจายไปยังผู้ชายมากกว่า แต่จุดแข็งของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบสันตือ โศกคือ การพัฒนาจิตใจ โดยการฝึกสมาธิ เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในตนเอง สะท้อนปัญหาการอยู่อาศัย การพึ่งพาอาศัยกัน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการพอใจในสิ่งที่มีอยู่

Shone (2014, pp. 1-14) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา และบทบาทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับนานาชาติ จากการประยุกต์ใช้ในหมู่บ้านตัวอย่างของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และติมอร์-เลสเต โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลระดับชาติ จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง และการสังเกตโดยตรงในศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรสวนสนสวนสร้อย (กม. 22) แขวงเวียงจันทน์ ศูนย์พัฒนาและบริการการเกษตรสะหวันนะเขต แขวงสะหวันนะเขต และหมู่บ้านนาแสนคำแขวงอุดมไซ ประเทศลาว และหมู่บ้านตัวอย่างและศูนย์ฝึกอบรมเฮรา จังหวัดคิลี ประเทศติมอร์-เลสเต โดยผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับจากทั่วโลกจากสหประชาชาติ (United Nations) และมีบทบาทสำคัญต่อสภาพแวดล้อมการพัฒนาระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากแนวคิดและขั้นตอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกเลือกให้อยู่ในวาระการพัฒนาระดับโลกของสหประชาชาติ วาระ UN Post-2015 และแนวคิดและขั้นตอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังถูกประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในหมู่บ้าน และศูนย์ฝึกอบรมในประเทศลาวและติมอร์-เลสเต โดยที่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถูกนำไปใช้ในการกำหนดแนวทาง วิธีการ และการจำลองในระดับท้องถิ่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในหมู่บ้าน โดยพบว่าเศรษฐกิจในหมู่บ้านมีการเติบโตเพิ่มขึ้น ประชากรในหมู่บ้านสามารถช่วยเหลือตนเองได้และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทรัพยากรมีใช้อย่างเพียงพอและทั่วถึง

Robert (2008, pp. 9-11) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและวิสัยทัศน์ต่าง ๆ ของคนไทยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเกษตรกรรมในอนาคตของประเทศไทย หลังจากการปฏิวัติเขียว (The Post-Green Revolution) ซึ่งเป็นการหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้านการเกษตร ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการเกษตรกรรมจำนวน 90 คน โดยครึ่งหนึ่งของกลุ่มข้อมูลประกอบด้วยเกษตรกรที่กระจายอยู่ใน 11 จังหวัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง

อีกครั้งหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ผู้นำองค์กรเอกชน ผู้บริหาร ผู้จัดการธุรกิจการเกษตร นักวิทยาศาสตร์ พระสงฆ์นักพัฒนา ที่ปรึกษาของรัฐบาลและอื่น ๆ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเรื่องวิสัยทัศน์ต่อการเกษตรกรรมในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 แบบ คือ 1) การค้าหลัก คือวิสัยทัศน์ที่เน้นการทำกำไรจากการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภค 2) วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ โดยมีการใช้เทคโนโลยี เช่นวิศวกรรมพันธุกรรมเพื่อสร้างพืชต้านทานไวรัส ศัตรูพืชหรือภัยแล้ง โดยออกแบบเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ 3) ตลาดเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ฉลากมาตรฐาน และเครือข่ายการตลาดที่เชื่อมโยงผู้ผลิตและผู้บริโภคอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ 4) ประชาเกษตรเชิงพุทธ ตลาดเกษตรที่ปฏิเสธการใช้สินค้าตามกระแสโลก เช่น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบสันติอโศก 5) เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยการส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นวิธีการที่เกษตรกรประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเอง และวางแผนการเพาะปลูกระยะยาวเพื่อบูรณาการเข้าสู่ตลาดเกษตรระดับชาติและระดับโลก

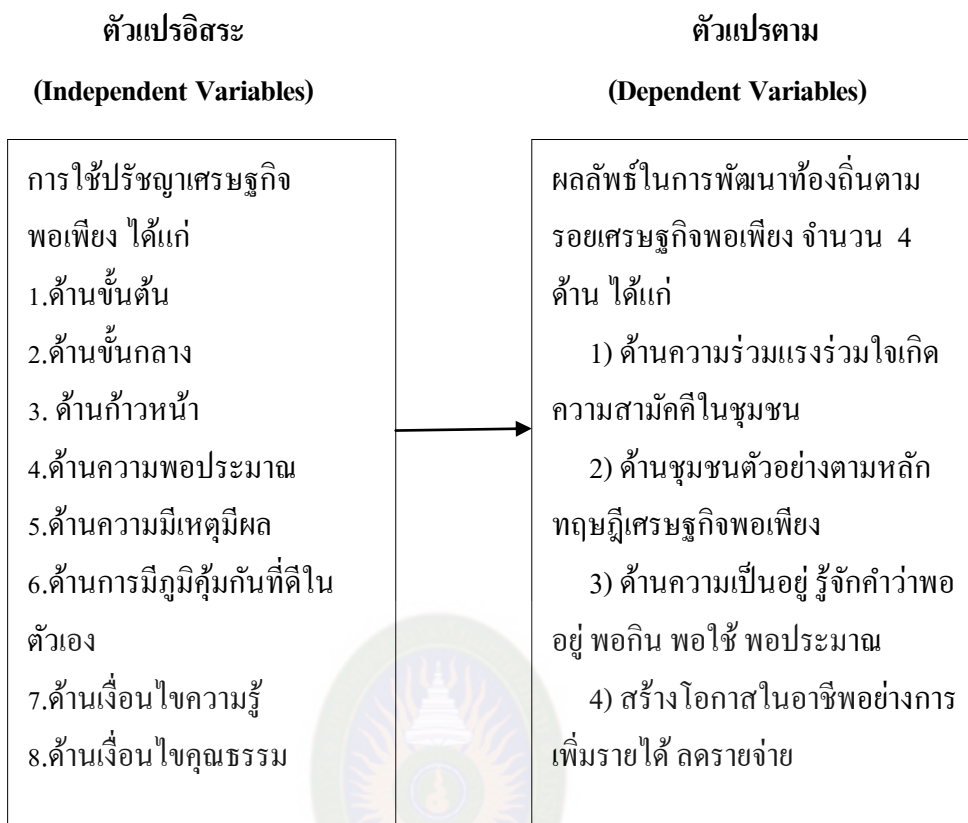
Seubsman, Kally and Sleigh (2013, p. 57) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านในพื้นที่ชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยศึกษาจากการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ตัวแทนครอบครัว และผู้แทนชุมชนจากหมู่บ้านที่ได้รับการอบรมและพัฒนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดหนองคาย ขอนแก่นและศรีสะเกษ จำนวน 771 ครอบครัว โดยครัวเรือนที่เข้าร่วมในการศึกษาทั้งหมดทุกครัวเรือนตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ และสุ่มเลือกกลุ่มย่อย 250 คนเพื่อตอบคำถามด้านความพอเพียงทางสังคม โดยผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านร้อยละ 73 มีความพึงพอใจในชีวิต มีรายได้ในครอบครัวที่เพียงพอ และมีความพอใจในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การทำไร่นาสวนผสมและมีผลผลิตที่เพียงพอ มีความพอใจในการสร้างชุมชนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน แต่ชาวบ้านมากกว่าร้อยละ 90 ยังคงมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานของพวกเขาได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเกษตรอย่างเดียวยังไม่สามารถให้ออกคตที่ยั่งยืนสำหรับบุตรหลานในรุ่นต่อ ๆ ไปได้

Drechsler (2016, pp. 9-29.) ได้ศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาว่ารัฐประศาสนศาสตร์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร และพิจารณาว่ารัฐประศาสนศาสตร์กับเศรษฐกิจพอเพียงจะสอดคล้องกับรัฐประศาสนศาสตร์กระบวนการทัศน์ใดของตะวันตกปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่านโยบายรัฐประศาสนศาสตร์กับเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทย ที่มีการยึดหลักพระพุทธศาสนาในการบริหารราชการ ที่เน้นที่แรงจูงใจในการทำงานของ

ข้าราชการพลเรือน โดยใช้หลักธรรมะในการบริหาร เน้นคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน โดยเจ้าหน้าที่จะจัดทำแผนเศรษฐกิจตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างสมดุล เพื่อให้คนและชุมชนโดยรวมสามารถพึ่งพาตนเองได้และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ตะวันตกปัจจุบันที่ใกล้เคียงกับรัฐประศาสนศาสตร์กับเศรษฐกิจพอเพียง คือกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์แบบ Weberian หรือรัฐ Neo-Weberian เป็นกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ที่มุ่งเน้นแรงจูงใจในการทำงาน มากกว่าโครงสร้างการบริหารหรือการดำเนินงาน

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิจัยเรื่อง การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยปรับปรุงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งยึดตามทฤษฎีและแนวคิด ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ (สรรพสิทธิ์ ภาสตราธิราช เว็บเพจเกษตรศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ, 2562) แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่ง 3 หลักการ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปียา, 2556, น. 11-12) ส่วน 2 เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปียา, 2556, น. 32-35) ส่วนผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นต่อยอดมาจากแนวคิดการพัฒนาสังคมแบบองค์รวม (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, น. 268-269) และประยุกต์ให้เข้ากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population) คือ ประชาชนที่เป็นชาวบ้านประกอบด้วย 5 หมู่บ้านตามทฤษฎีเกษตรผสมผสาน ได้แก่ หมู่บ้านแก้งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก้งน้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนโดยมีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวนครัวเรือน 723 ครัวเรือน(คน) (องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2562)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ จากประชากร ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973, p. 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 258 ครัวเรือน (คน) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (3-1)$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นในที่นี้ ร้อยละ .05

แทนค่าในสูตร ดังนี้

$$n = \frac{723}{1+723(0.05)^2} = \frac{723}{1+1.808} = \frac{723}{2.808}$$

$$n = 257.47$$

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนเต็มจึงเพิ่มประชากรเป็น 258 คน

3.1.3 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการสุ่มตัวอย่าง

3.1.3.1 ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยได้นำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 หมู่บ้าน ดังตาราง

ตารางที่ 3.1

สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน (หลังคาเรือน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1	แก้งแก	136	49
2	โนนใหญ่	87	31
3	หนองกุงน้อย	152	54
4	แก้งน้อย	239	85
5	สุขสวัสดิ์	109	39
	รวม	723	258

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*, โดย องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก, 2560.

3.1.3.2 วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ดำเนินเดินแจกแบบสอบถามแต่ละบ้าน โดยเริ่มจากการเรียงลำดับครัวเรือนตามเลขที่บ้านจากแต่ละหมู่บ้านจนครบจำนวนตัวแทนกลุ่มตัวอย่างแต่ละครัวเรือน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้จะใช้แบบสอบถาม

3.2.1 ลักษณะเครื่องมือ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ซึ่งมี 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ และที่อาศัยอยู่

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 11 ข้อ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 23 ข้อ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้อง

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2.2.4 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

3.2.2.5 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

3.3.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณา และทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับข้อคำถาม (Item of Objective Congruence หรือ IOC) (ไพศาล วรคำ, 2559, น. 268 - 269)

- +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงก์
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงก์
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงก์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-2)$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงก์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ 0.6 - 1.0 ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม กรณีข้อคำถามใดไม่ผ่านค่า IOC ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญหาค่า IOC ใหม่ หรือหากเป็นข้อคำถามไม่กระทบต่อวัตถุประสงก์ผู้วิจัยจะดำเนินการตัดข้อนั้นๆ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย

1. ดร.รัชนิดา ไสยรส วุฒิกการศึกษารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ผู้อำนวยการกองนิติกร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 หนองคาย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
2. อาจารย์วินัย แสงกล้า วุฒิกการศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
3. นางสาวหนึ่งฤทัย มะลาไวย์ วุฒิกการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา) ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนโคกล่ามวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ การวัดผลและประเมินผลการวิจัย

3.3.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้หาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อและรวมทุกข้อ (Item-Total Correlation) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach (1970, p 161)

3.3.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.4.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก

3.4.2 ประสานงานตามหมู่บ้านต่าง ๆ ให้ผู้ใหญ่บ้านรับทราบเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตหมู่บ้าน

3.4.3 กำหนดให้มีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1.1 นำเอกสารที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

3.5.1.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส

3.5.1.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วกำหนดคะแนนแต่ละข้อโดยกำหนดเกณฑ์การวัดแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ตรวจให้	5 คะแนน
เห็นด้วย	ตรวจให้	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ตรวจให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ตรวจให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ตรวจให้	1 คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) ดังนี้

คะแนน 4.51 - 5.00 แปลความว่า อยู่ในระดับมากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนน 3.51 - 4.50 แปลความว่า อยู่ในระดับมากหรือเห็นด้วย

คะแนน 2.51 - 3.50 แปลความว่า อยู่ในระดับปานกลางหรือไม่แน่ใจ

คะแนน 1.51 - 2.50 แปลความว่า อยู่ในระดับน้อยหรือไม่เห็นด้วย

คะแนน 1.00 - 1.50 แปลความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle, 1998, p.118)

ดังนี้

0.90 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

0.70 - 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

0.50 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

0.30 - 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

0.00 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

3.5.1.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนแล้วประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบ

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

3.5.2.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นและระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.5.2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient, โมเดลการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Model) โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

3.5.2.4 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้การวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้ง
แก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรพร้อมค่าคงที่เพื่อนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบคะแนนมาตรฐาน สำหรับสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ถ้าค่า Beta ของตัวแปรอิสระใดมีค่ามากแสดงว่าตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม
R	แทน	ค่าแสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม ถ้าค่าใกล้ 1 แสดงว่ากลุ่มของตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมาก
R ²	แทน	ค่าทำนายอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม หรือค่าแสดงตัวแปรอิสระอธิบายการผันแปรตัวแปรตาม
Adjusted R ²	แทน	ค่า R ² ที่มีการปรับแก้ให้เหมาะสม
t	แทน	ค่าสถิติ t ใช้ทดสอบตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถถูกเข้าสมการได้อีก
F	แทน	สถิติทดสอบ F-test ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวน

Sig. (2-tailed)	แทน	ทิศทางการทดสอบแบบสองทาง
p value	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับนัยสำคัญทางสถิติในที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของประชาชนในการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ค่าร้อยละของ เพศ อายุ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่

ตอนที่ 2 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม และหาความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โมเดลการถดถอยเชิงพหุคูณ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สย จังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์การแจกแจงความถี่ เองเนื้อหา

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1

จำนวนและร้อยละของ เพศ อายุ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ จากผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	102	39.5
	หญิง	156	60.5
	รวม	258	100.0
อายุ	18-30	29	11.2
	31-40	66	25.6
	41-50	75	29.1
	51ขึ้นไป	88	34.1
	รวม	258	100.0
หมู่บ้าน	แก้งแก	49	19.0
	โนนใหญ่	31	12.0
	หนองกุงน้อย	54	20.9
	แก้งน้อย	85	32.9
	สุขสวัสดิ์	39	15.1
	รวม	258	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 258 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 เพศชายจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ขณะที่อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงคืออายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.1 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 และอายุอยู่ระหว่าง 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.2 ขณะที่หมู่บ้านแก้งน้อยมีกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคือ 85 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงคือ

หมู่บ้านหนองกุงน้อยมีกลุ่มตัวอย่างคือ 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 หมู่บ้านแก้งแกมีกลุ่มตัวอย่างคือ 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 หมู่บ้านสุขสวัสดิ์มีกลุ่มตัวอย่างคือ 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 และหมู่บ้านโนนใหญ่มีกลุ่มตัวอย่างคือ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0

ตอนที่ 2 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. วิเคราะห์การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

2. วิเคราะห์การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

2.1 วิเคราะห์การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 2 ด้าน

ตารางที่ 4.2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่	3.35	1.21	ปานกลาง
2. แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	3.96	1.23	มาก
โดยรวม	3.66	0.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$) และจำแนกเป็นรายด้านการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นด้านแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

2.2 วิเคราะห์การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่อของแต่ละด้าน

2.2.1 ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่อ

การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่			
1. ท่านใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต	3.59	0.67	มาก
2. ท่านให้ความสำคัญร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน	3.66	0.77	มาก
3. ท่านมีการติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ และเอกชน	3.26	0.88	ปานกลาง
4. ท่านเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน30:30:30:10	2.73	3.53	ปานกลาง
5. ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.53	1.13	มาก
โดยรวม	3.35	1.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) และจำแนกเป็นรายชื่อพบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก3ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 2 ท่านให้ความสำคัญร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมาคือ ข้อ 1 ท่านใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.59$) และข้อ 5 ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ส่วนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 ท่านมีการติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 3.26$) และ ข้อ 4 ท่านเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10 ($\bar{X} = 2.73$)

2.2 ด้านแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ตารางที่ 4.4

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่อ

การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข			
1. ท่านแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา	3.50	0.71	ปานกลาง
2. ท่านสามารถปรับตัวต่อเศรษฐกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ	3.53	0.72	มาก
3. ท่านรู้คุณค่าที่ดินและพร้อมดูแลรักษาพัฒนาต่อยอดเสมอ	3.66	0.98	มาก
4. ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.43	0.73	มาก
5. ท่านละเอียดที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ	4.48	0.66	มาก
6. ครอบครัวยุคของท่านยึดมั่นในหลักศีลธรรมทำให้เข้าใจกันและกัน	4.18	0.64	มาก
โดยรวม	3.96	1.23	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) และจำแนกเป็นรายชื่อพบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 5 ท่านละเอียดที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ ข้อ 4 ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 6 ครอบครัวยุคของท่านยึดมั่นในหลักศีลธรรมทำให้เข้าใจกันและกัน ($\bar{X} = 4.18$) ข้อ 3. ท่านรู้คุณค่าที่ดินและพร้อมดูแลรักษาพัฒนาต่อยอดเสมอ ($\bar{X} = 3.66$) และข้อ 2 ท่านสามารถปรับตัวต่อเศรษฐกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ ส่วนการใช้ปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางข้อ คือ ข้อ 1 ท่านแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 3.50$)

ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม
อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม และหาความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม

1. วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

2. วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

3. วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

4. วิเคราะห์โมเดลการถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

4.1 วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมปี่สัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 4 ด้าน

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน	3.65	0.40	มาก
2. ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง	3.43	0.16	ปานกลาง
3. ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ	3.67	0.07	มาก
4. ด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย	3.17	0.11	ปานกลาง
โดยรวม	3.48	0.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ ($\bar{X} = 3.67$) และ ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.43$) และ สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ($\bar{X} = 3.17$)

4.2 วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

ตารางที่ 4.6

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ

ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน			
1. สมาชิกในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน	3.57	0.67	มาก
2. สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน	3.64	0.70	มาก
3. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	3.70	0.74	มาก
4. ท่านมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	3.69	0.73	มาก
5. ครวเรือนของท่านยินดีช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน	3.64	0.65	มาก
โดยรวม	3.65	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาคือ ข้อ 4 ท่านมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.69$) ขณะเดียวกันมี 2 ข้อที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ข้อ 2 สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน และข้อ 5 คริวเรือนของท่านยินดีช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา คือ ข้อ 1 สมาชิกในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ

ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง			
1. คริวเรือนของท่านมีการปลูกหรือใช้ยาสมุนไพรไว้รักษา ยามเจ็บป่วย	3.27	1.06	ปานกลาง
2. คริวเรือนของท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องขอ ความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง	3.50	0.89	ปานกลาง
3. สวัสดิการพื้นฐานแห่งรัฐเข้าถึงชุมชนอย่างเสมอภาค เช่น การดูแลผู้สูงอายุ	3.83	0.86	มาก
4. ชุมชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับ เทคโนโลยีได้	3.36	0.99	ปานกลาง
5. สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่น่าอยู่อากาศไม่เป็นพิษ	3.57	0.63	มาก
6. ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วยลดลง	3.19	1.10	ปานกลาง
7. คุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรของท่านมีความอุดม สมบูรณ์	3.63	0.73	มาก
8. คริวเรือนของท่านใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี	3.29	0.72	ปานกลาง
9. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน	3.10	0.90	ปานกลาง
10. การบริการและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนทั่วถึง	3.51	0.76	มาก
โดยรวม	3.43	0.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 สวัสดิการพื้นฐานแห่งรัฐเข้าถึงชุมชนอย่างเสมอภาค เช่น การดูแลผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมาคือ ข้อ 7 คุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรของท่านมีความอุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.63$) ข้อ 5 สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่น่าอยู่อากาศไม่เป็นพิษ ($\bar{X} = 3.57$) และข้อ 10 การบริการและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนทั่วถึง ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 2 คราวเรือนของท่านสามารถพึ่งพากันเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ ข้อ 4 ชุมชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับเทคโนโลยีได้ ($\bar{X} = 3.36$) ข้อ 8 คราวเรือนของท่านใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ($\bar{X} = 3.29$) ข้อ 1 คราวเรือนของท่านมีการปลูกหรือใช้ยาสมุนไพรไว้รักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.27$) ข้อ 6 ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วยลดลง ($\bar{X} = 3.19$) และข้อ 9 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน ($\bar{X} = 3.10$)

ตารางที่ 4.8

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ โดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ

ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ			
1. คราวเรือนของท่านรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว	3.56	0.67	มาก
2. คราวเรือนของท่านมีการวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น	3.50	0.82	ปานกลาง
3. คราวเรือนของท่านมีอิสรภาพสามารถทำทุกอย่างได้ตั้งใจ โดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น	3.59	0.73	มาก
4. คราวเรือนของท่านมีครอบครัวที่อบอุ่นมีเวลาให้กัน	4.01	0.68	มาก
โดยรวม	3.67	0.07	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) และจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 4 คริวเรือนของท่านมีครอบครัวที่อบอุ่นมีเวลาให้กัน ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ ข้อ 3 คริวเรือนของท่านมีอิสรภาพสามารถทำทุกอย่างได้ตั้งใจ โดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น ($\bar{X} = 3.59$) และข้อ 1 คริวเรือนของท่านรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ ข้อ 2 คริวเรือนของท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.50$)

ตารางที่ 4.9

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่อ

ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย			
1. คริวเรือนของท่านมีเงินทองใช้สอย ไม่ขัดสนมากนัก	3.21	0.70	ปานกลาง
2. คริวเรือนของท่านสามารถสร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย	3.19	0.71	ปานกลาง
3. คริวเรือนของท่านมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก	3.04	0.91	ปานกลาง
4. คริวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่ม รายได้ในคริวเรือน	3.25	0.89	ปานกลาง
โดยรวม	3.17	0.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) และจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 4 คริวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในคริวเรือน ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมาคือ ข้อ 1 คริวเรือนของท่านมีเงินทองใช้สอย ไม่ขัดสนมากนัก ($\bar{X} = 3.21$) ข้อ 2 คริวเรือนของท่านสามารถสร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย ($\bar{X} = 3.19$) และข้อ 3

ครัวเรือนของท่านมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก ($\bar{X} = 3.04$) ตามลำดับ

4.3 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.10

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ผลลัพธ์ในการพัฒนา ท้องถิ่น	การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น					
	ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่			แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข		
	สหสัมพันธ์ แบบเพียร์ สัน	Sig. (2- tailed)	การแปล ผล	สหสัมพันธ์ แบบเพียร์ สัน	Sig. (2- tailed)	การแปลผล
1. ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจ เกิดความสามัคคีใน ชุมชน	0.67**	0.00	ปานกลาง	0.69**	0.00	ปานกลาง
2. ด้านชุมชนตัวอย่างตาม หลักทฤษฎีเศรษฐกิจ พอเพียง	0.69**	0.00	ปานกลาง	0.60**	0.00	ปานกลาง
3. ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำ ว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ	0.62**	0.00	ปานกลาง	0.67**	0.00	ปานกลาง
4. ด้านสร้างโอกาสใน อาชีพอย่างการเพิ่ม รายได้ ลดรายจ่าย	0.76**	0.00	สูง	0.60**	0.00	ปานกลาง
ผลรวม	0.81**	0.00	สูง	0.75**	0.00	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง คือด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ระหว่างผลลัพธ์ เท่ากับ 0.81 และแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไขระหว่างผลลัพธ์ เท่ากับ 0.75 และจำแนกเป็นรายด้านเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์กับด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายมีอยู่ในระดับสูง เท่ากับ 0.76 รองลงมาคือ ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.69 ด้านความร่วมมือร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.67 และด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.62 ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้านความร่วมมือร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.69 รองลงมาคือ ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.67 และความสัมพันธ์ที่มีค่าเท่ากันคือ ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายมีอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.60 ตามลำดับ

4.4 วิเคราะห์โมเดลการถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.11

อำนาจการพยากรณ์ของสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตัวแปร (ตัวพยากรณ์)	การวิเคราะห์การถดถอย				
	B	Beta	t-value	p value	R
ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่	1.594	.565	11.769	.000	.811
แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	1.042	.343	7.136	.000	.749
ค่าคงที่ (Constant)	28.343	-	-	-	-
Multiple R	0.846	-	-	-	-
R ²	0.715	-	-	-	-
Adjusted R ²	0.713	-	-	-	-
F	319.938	-	-	-	-

ตารางที่ 4.11 พบว่า ตัวแปรการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 71.50 หรือมีค่า R^2 เท่ากับ 0.715 และมีค่า F เท่ากับ 319.938 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดที่จะอธิบายการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามมากที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ คือ ตัวแปรแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข สามารถอธิบายการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 74.90 และด้านเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.10

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ความถี่ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 4.12

จำนวนความถี่ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
สมาชิกในชุมชนควรใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต	88
สมาชิกในชุมชนควรให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน	11
ตลอดจนสมาชิกในชุมชน	
สมาชิกในชุมชนควรเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10	2
สมาชิกในชุมชนควรแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา	6
สมาชิกในชุมชนควรประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	15
สมาชิกในชุมชนควรระมัดระวังที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ	2
สมาชิกในชุมชนควรร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน	7
สมาชิกในชุมชนควรช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน	41
สมาชิกในชุมชนควรมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	44

(ต่อ)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
สมาชิกในชุมชนควรมีคนดีช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน	7
สมาชิกในชุมชนควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี	49
สมาชิกในชุมชนควรรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว	119
สมาชิกในชุมชนควรมีการวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น	89
สมาชิกในชุมชนควรมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก	73
สมาชิกในชุมชนควรมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน	15
ชุมชนควรแก้ไขเรื่องขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วย	22
ชุมชนควรมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	19
ชุมชนควรมีความสามัคคี	62
ชุมชนควรยึดมั่นในหลักศีลธรรมเพื่อให้เข้าใจกันและกัน	39

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลิตภัณฑ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลิตภัณฑ์พัฒนาท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนควรรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว สมาชิกในชุมชนควรมีการวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น สมาชิกในชุมชนควรใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต สมาชิกในชุมชนควรมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก ชุมชนควรมีความสามัคคี สมาชิกในชุมชนควรมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี สมาชิกในชุมชนควรช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน ชุมชนควรยึดมั่นในหลักศีลธรรมเพื่อให้เข้าใจกันและกัน ชุมชนควรแก้ไขเรื่องขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วย ชุมชนควรมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกในชุมชนควรประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สมาชิกในชุมชนควรมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน สมาชิกในชุมชนควรให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนควรร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

ค้นหาปัญหาของชุมชน สมาชิกในชุมชนควรมีนิสัยช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน สมาชิกในชุมชนควรแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา สมาชิกในชุมชนควรรู้สึกอายที่จะทำความชั่วเกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ และชุมชนควรส่งเสริมเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่เป็นชาวบ้านประกอบด้วย 5 หมู่บ้านตามทฤษฎีเกษตรผสมผสาน ได้แก่ หมู่บ้านแก้งแก หมู่บ้านโนนใหญ่ หมู่บ้านหนองกุงน้อย หมู่บ้านแก้งน้อยและหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน โดยมีอายุ 18 ปี ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 258 หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน (คน) โดยวิธีหากลุ่มตัวอย่างตามสูตร Yamane (1973, p. 727) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ และที่อาศัยอยู่ ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับผลลัพธ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่น

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า

5.1.1 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้านการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นด้านแนวคิด 3 หัวง 2 เงื่อนไข อยู่ในระดับมาก และด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

5.1.1.1 ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจำแนกเป็นรายข้อด้านเกษตรทฤษฎีใหม่พบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก3ข้อ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ข้อ 2 การให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน รองลงมาคือ ข้อ 1 การใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต และข้อ 5 ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง2ข้อ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 การติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชน และ ข้อ 4 ความเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน30:30:30:10

5.1.1.2 ด้านแนวคิด 3 หัวง 2 เงื่อนไข เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก5ข้อ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ข้อ 5 ความรู้สึกละเอียดที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ รองลงมาคือ ข้อ 4 การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ข้อ 6 ยึดมั่นในหลักศีลธรรมทำให้เข้าใจกันและกัน ข้อ 3 การรู้ถึงคุณค่าที่ดินและพร้อมดูแลรักษาพัฒนาต่อยอดเสมอ และข้อ 2 การปรับตัวต่อเศรษฐกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามลำดับ ส่วนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง1ข้อ คือ ข้อ 1 ท่านแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา

5.1.2 ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ และ ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสัมพันธ์ในชุมชน ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านชุมชนตัวอย่าง

ตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และ สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เมื่อจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

5.1.2.1 ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน มีผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี รองลงมาคือ ข้อ 4 การมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันมี 2 ข้อที่ค่าเท่ากัน คือ ข้อ 2 สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน และข้อ 5 คราวเรือนแต่ละหลังยินดีช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน รองลงมา คือ ข้อ 1 สมาชิกในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน

5.1.2.2 ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 3 สวัสดิการพื้นฐานแห่งรัฐเข้าถึงชุมชนอย่างเสมอภาค เช่น การดูแลผู้สูงอายุ รองลงมาคือ ข้อ 7 คุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ ข้อ 5 สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่น่าอยู่อากาศไม่เป็นพิษ และข้อ 10 การบริการและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 2 แต่ละครัวเรือนสามารถพึ่งพากันเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง รองลงมา คือ ข้อ 4 ชุมชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับเทคโนโลยีได้ ข้อ 8 คราวเรือนแต่ละหลังใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ข้อ 1 คราวเรือนแต่ละหลังมีการปลูกหรือใช้ยาสมุนไพรไว้รักษาอาการเจ็บป่วย ข้อ 6 ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วยลดลง และข้อ 9 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน

5.1.2.3 ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ข้อ 4 คราวเรือนแต่ละหลังมีครอบครัวที่อบอุ่นมีเวลาให้กัน รองลงมาคือ ข้อ 3 คราวเรือนแต่ละหลังมีอิสรภาพสามารถทำทุกอย่างได้ตั้งใจ โดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น และข้อ 1 คราวเรือนแต่ละหลังรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว ตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ ข้อ 2 คราวเรือนแต่ละหลังสามารถพึ่งพากันเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง

5.1.2.4 ด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ข้อ 4 คราวเรือนแต่ละหลังมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน รองลงมา คือ ข้อ 1 คราวเรือนแต่ละหลังมีเงินทองใช้สอย ไม่ขัดสนมากนัก ข้อ 2 คราวเรือนแต่ละหลังสามารถ

สร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย และข้อ 3 คราวเรือนแต่ละหลังทำนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก

5.1.3 ความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีค่าความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกอยู่ในระดับสูง และจำแนกเป็นรายด้านเมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์กับด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายมีอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความร่วมมือร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้านความร่วมมือร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ที่มีค่าเท่ากันคือ ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและด้านสร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายมีอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ส่วนอำนาจการพยากรณ์ของสัมพันธระหว่างตัวแปรการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 71.50 ซึ่งด้านเกษตรทฤษฎีใหม่กับแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น เท่ากับ 0.715 และมีค่า F เท่ากับ 319.938 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดที่จะอธิบายการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามมากที่สุด คือ ตัวแปรแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข สามารถอธิบายการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 74.90 และด้านเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.10

5.1.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สมาชิกในชุมชนที่ผู้วิจัยศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการปลูกพืชเกษตรแบบผสมผสานไม่เน้นปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี การไม่ใช้สารเคมี ใช้วิธีการจัดสรรที่ดิน 30:30:30:10 สามารถปลูกพืชกินได้ ไม่ยืนต้น และพืชเศรษฐกิจตามฤดูกาล อีกทั้งยังปลูกผักสวนครัวไว้กินเองและแบ่งปันเพื่อนบ้านและแบ่งขาย รวมถึงบริหารจัดการน้ำให้สมดุล และขุดบ่อเลี้ยงปลา ไล่ วัว ควาย เป็ด บ่อปลา ทำไร่สวนและนา เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มและลดรายจ่ายนอกจากนี้สมาชิกแต่ละคนยังรู้จักประมาณตน สร้างจิตสำนึก

ความซื่อสัตย์ ไม่โลภ พอใจในสิ่งที่ได้ ยึดหลักเหตุผล หมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาด้านการเกษตร พอใจในสิ่งที่ได้ พอใจในสิ่งที่มี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้ชีวิตอย่างประมาท ใช้เหตุผลในการตัดสินใจยินดีในสิ่งที่ได้ จะทำให้มีคุ่มกันที่ดีในตนเองซึ่งเห็นได้ชัดเจนจาก การทำบัญชีรายรับรายจ่ายแต่ละครัวเรือน เพื่อประหยัดค่าอุปโภคบริโภค แบ่งส่วนอดออม และไม่ให้สร้างหนี้เพิ่มมากกว่ารายได้ มีความรู้คู่คุณธรรมคนปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ละเว้นอบายมุขสิ่งไม่ดี ทำบุญพอกำลังทรัพย์ ซื่อตรง รับประทานอาหารของคนอื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน นอกจากการทำเกษตรยังสามารถหาอาชีพเสริมรับจ้างทั่วไป เช่น การสานแห สานตระกร้า เลี้ยงสัตว์ และไถนา หากเกิดปัญหาสมาชิกในชุมชนร่วมกันวิเคราะห์หาหรือแก้ปัญหาและตัดสินใจพัฒนาชุมชนรักษาสืบสานบุญประเพณีอันดีงามช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันในชุมชนพร้อมรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง จนพัฒนาเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ด้วยการรวมกลุ่มช่วยปลูกพืชผัก เรียนรู้ในการทำเกษตรกรรมและกลุ่มเลี้ยงสัตว์เช่นไก่ วัว กบ กลุ่มจัดสานตะกร้า รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้คนรุ่นหลังเหมือนเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน

ส่วนอุปสรรคของชุมชนสมาชิกในชุมชนที่ผู้วิจัยศึกษาต้องการแก้ไขเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายนอกปริมาณพืชผักมีมากแต่ไม่มีตลาดรองรับแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง ขณะที่ปัจจัยภายในซึ่งประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องเกษตรผสมผสาน ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตนเอง นอกจากนี้ยังขาดแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ทำได้จริงและเห็นผลอย่างยั่งยืน ขาดเงินงบประมาณลงทุน และการที่หัวหน้าชุมชนเข้มแข็ง ความสะอาดในชุมชน ยาเสพติด ขยะตามถนนรอบหมู่บ้านซึ่งก่อปัญหาน้ำขังตามถนน

ทั้งนี้เงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความร่วมมือ สามัคคี ยึดหลักธรรมะเข้าร่วม จัดการประชุมประชาคมพบปะเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อค้นหาปัญหา เช่น จัดประชุมกลุ่มสินค้าการเกษตรและกลุ่มเลี้ยงสัตว์ในชุมชนของตนเองเพื่อมีสินค้าขายเป็นประจำและมีผลผลิตตลอดปี โดยทำงานร่วมกับรัฐและเอกชนมีส่วนเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ให้มากขึ้น เช่น การจัดการที่ดินเพาะปลูกแบบไร่นาสวนผสมเพื่อให้มีการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยึดหลักศีลธรรมตามหลักทางสายกลางมาประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการมีผู้นำในชุมชนต้องมีประสิทธิภาพ กล้าคิดกล้าทำ ซื่อสัตย์ต่อชุมชน และประชาชนในชุมชนร่วมแรงร่วมกัน

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษา การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัยระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตำบลแก้งแกอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะ การติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชน เข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10 และการแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล วีระสัมฤทธิ์, และ โกวิท ภัทธานนท์ (2561, น. 385-397) ได้ศึกษาการรับรู้และประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง ภูมิคุ้มกันที่ตัว คือ การเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการบำรุงรักษาและการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางในภาพรวมให้ความสำคัญการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับครอบครัวและชุมชน โดยการใช้ปุ๋ยคอกทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เพื่อลดรายจ่ายและสามารถช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รู้จักฝึกกำลังมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง

ไม่สอดคล้องกับกับงานวิจัยของวารี คลังศิริ (2558, น. 3-4) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนสำหรับคหวิภูมิจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามการรับรู้ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ตามลำดับ 2) การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยในสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านเงื่อนไข ความรู้ ตามลำดับ

ไม่สอดคล้องกับเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 72.45 โดยเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมากที่สุด 2) ประชาชนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประยุกต์หลักความมีเหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านความพอประมาณตามลำดับ

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงสิริ วิชิรานนท์ (2554) ได้ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ โดยรวมอยู่ระดับมาก ส่วนความคิดเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษามีความคิดเห็นในประเด็นมีภูมิคุ้มกันที่ดีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความมีเหตุผลและความพอประมาณ ตามลำดับ

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชนก ปะวะละ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข: กรณีศึกษาบ้านหนองเหือก อำเภอบางบาล จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คราวเรือนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการนำมาปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความมีเหตุผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีของชุมชน การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา การใช้สติปัญญาและเหตุผลไตร่ตรองหาสาเหตุและแก้ปัญหาต่างๆ คิดรอบคอบมีเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่นเสมอด้านการมีภูมิคุ้มกันประชาชนในชุมชนมีความเชื่อที่ว่า การ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และทำความดีต่อไปเพื่อผลดีต่อตนเองและครอบครัว ประชาชนมีเงินประกันชีวิตหรือเงินฌาปนกิจหักด้วยหนี้สินปัจจุบันเป็นบวก การใช้หลักประชาธิปไตย ในการอยู่ร่วมกัน การมีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และด้านคุณธรรม หลีกเลียงอบายมุขทั้งปวง

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปกพ จีรัตน์, พหล ศักดิ์กะทัศน์, และสายสกุล ฟองมูล (2562, น. 55-67) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรกรรม ในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบล อุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมแบบพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทักษะคิดต่อการทำเกษตรกรรมแบบพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและมีการทำเกษตรกรรมในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรกรรมในระดับครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุตตา ชูศรีवास (2561, น. ก) ได้ศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้เองในครัวเรือน 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาดทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากจากชุมชนมีการณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

สมมุติฐานการวิจัยระดับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่าผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะ การปลูกหรือใช้ยาสมุนไพร ไร่รักษายามเจ็บป่วย ครัวเรือนแต่ละหลังสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง การประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับเทคโนโลยีได้ ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วย การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี การมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน การวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น การเงินใช้สอย ไม่ขัดสนมากนัก การสร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก และการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุตตา ชูศรีवास (2561, น. ก) ได้ศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาดทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการ

ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

สมมุติฐานการวิจัยความสัมพันธ์การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดดา ภูงษ์ทอง (2551, น. 77) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขเชิงอัตวิสัยอย่าง 2) ในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตัวอย่างในด้านเศรษฐกิจพอเพียงมีคะแนนความสุขเชิงอัตวิสัยสูงกว่าในกลุ่มเกษตรกรทั่วไป 3) ในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรกรทั่วไป และในกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขนาดที่คืนในการทำ การเกษตร รายได้ของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวสามารถร่วมกันทำนวยความสุขเชิงอัต วิสัยได้ โดยการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนวยความสุขเชิงอัตวิสัยได้สูงสุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศรี สุทธิสงค์, เบญจ พรพลธรรม, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, และอำนาจ บุญรันตไมตรี (2557, น. 95-106) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณี ศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืนพบว่าผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณพบว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิจิ แดงอ่อน (2561, น. 23-35) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาชุมชนต้นตาลเพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่าระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กรใน สังคม ส่วนลักษณะทางกายภาพชุมชน ต้นตาล ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพสิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าไม่เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน และคุณลักษณะตามแนวทางปรัชญาของ

เศรษฐกิจ พอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งชุมชนต้นตาลเป็นชุมชนที่ปฏิบัติตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง บริบทด้านวัฒนธรรมที่ใช้ชีวิต อย่างเรียบง่าย รักถิ่นฐาน และให้ความสำคัญกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบริบทด้านอื่นๆ โดยเป็นผลให้ด้านเศรษฐกิจประชากรส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพทำไร่ทำนา ด้าน สังคมอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่น และประชากรมีวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ จุช่วย (2557, น. 106-117) ได้ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า 1) วิถีชีวิตของคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี มีวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก 2) ความสอดคล้องของวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี กับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีระดับการปฏิบัติร้อยละ 78.44

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปีทมา โกเมนทร์จรัส (2559, น. 84-98) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านร่างกายและจิตใจ และในด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะ

5.3.1.1 ควรปรับปรุง แก้วไข และส่งเสริมให้เข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10 การติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา

5.3.1.2 ควรปรับปรุง แก้วไข และส่งเสริมให้ครัวเรือนแต่ละหลังมีการปลูกหรือใช้ยาสมุนไพรไว้รักษาอาการเจ็บป่วย การพึ่งพากันเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง การประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับเทคโนโลยีได้ ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วย ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี การมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน การวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น การใช้สอยด้านการเงิน การสร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย การทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน และมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นในกานศึกษาการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสามารถเพิ่มมิติให้กว้างกว่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

5.3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แตกต่างและหลากหลาย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กฤษยา มะแอ, อาภาศรี เทวตา, และณฐา อภิธาวินวสุ. (2560). การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 4(2), สืบค้นจาก www.journal.rmutt.ac.th:8080/index.php/mmr-vol1/article/download/1170/789.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2556). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.
- ชนิดดา ภูงษ์ทอง. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมเพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จ่านอง อดิวัฒน์สิทธิ์. (2548). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). *ชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่1). สงขลา : นำศิลป์ โฆษณา จำกัด.
- ทรงศิริ วิจิรานนท์. (2554, กันยายน). *ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 5(2), สืบค้นจาก http://decade1.ird.rmutp.ac.th/old/files_upload/5-2-5.pdf.
- ธนากร สังเขป. (2556). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญชนก ปะวะละ. (2561, มกราคม – มิถุนายน). *การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข: กรณีศึกษาย่านหนองเฝือก อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 15 (1), สืบค้นจาก http://paj.rmu.ac.th/journal/home/journal_file/201.pdf.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ปัทมา โกเมนทร์จำรัส. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 84-98.
- ปริญานุษ ธรรมปิยา. (2555). *วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิมพ์งา เพ็งนาเรนทร์. (2558, กรกฎาคม – ธันวาคม 2). การแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 9 (2), สืบค้นจาก https://research.dru.ac.th/o-journal/file/2015_12_15_140116.pdf.
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม : ตักศิลาการพิมพ์.
- ภัทร์ พลอยแหวน. (2553). *กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2555). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มิ่งขวัญ คงเจริญ. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลภา เล็กพัฒนานนท์. (2554). *การพัฒนารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนสำหรับครูภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารี คลังศิริ. (2558). *การรับรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วิชุดตา ชูศรีवास. (2561). *การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ศศิวิมล วีระสัมฤทธิ์. (2561). *การรับรู้และประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 12(26), 385-397.
- ศุภวัฒน์ เสาเงิน. (2560). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวจิ แดงอ่อน. (2561). *แนวทางพัฒนาชุมชนต้นตาลเพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 2(1), 23-35.

- เสริมศรี สุทธิสงค์, เบญจ พรพลธรรม, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, และอำนาจ บุญรัตน์ไมตรี. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 9(25), 95-106.
- สำราญ จูช่วย. (2557). วิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารปริทัศน์, มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(3), 106-117.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2560, พฤษภาคม – สิงหาคม). ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(25), สืบค้นจาก http://www.thonburi-u.ac.th/journal/Document/11-25/Journal11_25_7.pdf.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed). New York : Harper Collins Publishers Inc.
- Dayley, R. (2008). *Imagined futures: Sufficiency Economy and other visions of rural Thailand*. In 10th *International Thai Studies Conference*, Thammasat University, January pp. 9-11.
- Drechsler, W. (2016). Public administration within the sufficiency economy. *Thai Journal of Public Administration*, 14(1), 9-29.
- Essen, J. M. (2010). Sufficiency economy and Santi Asoke: Buddhist economic ethics for a just and sustainable world. *Journal of Buddhist Ethics*, 17, pp. 69-99.
- Hinkle, D.E, William ,W. and Stephen G. J. (2010). *Applied Statistics for the Behavior Sciences* (4th ed). New York : Houghton Mifflin.
- Heinrichs, H. (2013). Sharing economy: a potential new pathway to sustainability. *GAIA-Ecological Perspectives for Science and Society*, 22(4), 228-231.
- Seubsman, S. A., Kelly, M., & Sleight, A. (2013). The sufficiency economy and community sustainability in rural northeastern Thailand. *Asian Culture and History*, 5(2), 57.
- Shone, J. J. (2014). The Sufficiency Economy Philosophy (SEP) and its international role in Sustainable Development as seen in application in the SEP Model Villages of the Lao PDR and Timor-Leste. In *Presentation given at the 3rd MSSRC International Conference on 'Mekong Region and ASEAN in Transition: People and Transborder* (No. 11-12).
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

เรื่อง การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่ม
พิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เพื่อศึกษาระดับการใช้ ระดับของผลลัพธ์การพัฒนาและความสัมพันธ์
การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอกอสุ่มพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ และที่อาศัยอยู่

ตอนที่ 2 ระดับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแกอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 11 ข้อ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัยจังหวัด
มหาสารคาม จำนวน 23 ข้อ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)
5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา
ท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวสิริรักษ์ คชายุทธ

นักศึกษาระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์

สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของนิสิตมากที่สุด

1) เพศ

1.1) ชาย 1.2) หญิง

2) อายุ ปี

3) หมู่บ้าน

3.1) แก่งแก 3.2) โนนใหญ่ 3.3) หนองกุงน้อย
3.4) แก่งน้อย 3.5) สุขสวัสดิ์

ตอนที่ 2 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่						
1	ท่านใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ในการดำเนินชีวิต					
2	ท่านให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชน					
3	ท่านมีการติดต่อประสานงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชน					
4	ท่านเข้าใจหลักการจัดการทรัพยากรที่ดิน 30:30:30:10					
5	ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

ข้อ	การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข						
6	ท่านแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา					
7	ท่านสามารถปรับตัวต่อเศรษฐกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ					
8	ท่านรู้คุณค่าที่ดินและพร้อมดูแลรักษาพัฒนาต่อยอดเสมอ					
9	ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต					
10	ท่านละเอียดที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำ					
11	ครอบครัวของท่านยึดมั่นในหลักศีลธรรมทำให้เข้าใจกันและกัน					

ตอนที่ 3 ระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	ระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็นส่วนบุคคล				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดความสามัคคีในชุมชน						
1	สมาชิกในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาปัญหาของชุมชน					
2	สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน					
3	สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี					
4	ท่านมีความสุขที่ได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน					
5	ครัวเรือนของท่านยินดีช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน					
ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง						
6	ครัวเรือนของท่านมีการปลูกหรือใช้ยาสมุนไพรไว้รักษาเจ็บป่วย					
7	ครัวเรือนของท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง					
8	สวัสดิการพื้นฐานแห่งรัฐเข้าถึงชุมชนอย่างเสมอภาค เช่น การดูแลผู้สูงอายุ					
9	ชุมชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาเดิมให้เข้ากับเทคโนโลยีได้					
10	สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่น่าอยู่อากาศไม่เป็นพิษ					
11	ขยะบริเวณชุมชนที่สาธารณะและลำห้วยลดลง					

ข้อ	ระดับผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็นส่วนบุคคล				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	คุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรของท่านมีความอุดมสมบูรณ์					
13	ครัวเรือนของท่านใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี					
14	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเงินทุน					
15	การบริการและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนทั่วถึง					
ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ						
16	ครัวเรือนของท่านรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว					
17	ครัวเรือนของท่านมีการวางแผนเงินออมเก็บไว้ยามจำเป็น					
18	ครัวเรือนของท่านมีอิสรภาพสามารถทำทุกอย่างได้ตั้งใจ โดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น					
19	ครัวเรือนของท่านมีครอบครัวที่อบอุ่นมีเวลาให้กัน					
สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย						
20	ครัวเรือนของท่านมีเงินทองใช้สอยไม่ขัดสนมากนัก					
21	ครัวเรือนของท่านสามารถสร้างรายได้มากกว่ารายจ่าย					
22	ครัวเรือนของท่านมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ จัดสวน ทอเสื่อ ทอผ้า เก็บเห็ด เพาะถั่วงอก					
23	ครัวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ท่านมีแนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร อธิบายพร้อมเหตุผล

ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่.....
.....
.....
.....

แนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข.....
.....
.....
.....

ด้านความร่วมมือแรงร่วมใจเกิดสามัคคีในชุมชน.....
.....
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ด้านชุมชนตัวอย่างตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง.....
.....
.....
.....

ด้านความเป็นอยู่ รู้จักคำว่าพออยู่ พอกิน พอใช้ พอประมาณ.....
.....
.....
.....

สร้างโอกาสในอาชีพอย่างการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย.....

.....
.....
.....

2. อุปสรรคเกี่ยวกับชุมชนของท่านต้องการแก้ไขเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. เงื่อนไขความสำเร็จของชุมชนของท่านมีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ชุมชนของท่านพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

..... ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ.....

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	106.13	274.189	.689	.951
a2	106.37	272.930	.669	.951
a3	106.87	263.982	.823	.950
a4	107.93	269.995	.522	.953
a5	106.83	255.247	.842	.950
a6	106.23	269.289	.841	.950
a7	106.40	270.248	.704	.951
a8	106.53	264.464	.727	.951
a9	105.77	280.806	.402	.953
a10	105.67	282.713	.444	.953
a11	105.67	285.609	.287	.954
b1	106.50	271.569	.764	.951
b2	106.50	273.431	.736	.951
b3	106.40	275.972	.847	.951
b4	106.33	273.264	.797	.951
b5	106.43	275.840	.653	.952
b6	106.80	278.028	.638	.952
b7	106.60	269.834	.790	.950
b8	106.00	278.690	.452	.953
b9	107.07	276.133	.663	.952
b10	106.30	296.769	-.297	.957
b11	106.00	288.207	.156	.954
b12	106.03	292.930	-.112	.955
b13	106.67	287.402	.221	.954
b14	107.10	265.679	.753	.951

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b15	107.00	282.069	.221	.956
b16	106.47	280.671	.542	.952
b17	106.40	277.972	.595	.952
b18	106.17	271.868	.786	.951
b19	105.93	272.547	.636	.952
b20	106.43	269.909	.858	.950
b21	106.60	269.766	.793	.950
b22	106.93	266.616	.815	.950
b23	107.03	259.413	.846	.950

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
109.70	291.321	17.068	34

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.953	.951	34

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว ๐๑๓๓/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๖ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.รัชนิดา ไสยรส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสิริรักษ์ คชายุทธ รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๖๒๐๘๐๑๐๑ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โภคสิทธิ์อัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๓๓/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๖ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวหนึ่งฤทัย มะลาไวย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสิริรักษ์ คชาบุตร รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๖๒๐๘๐๑๐๑ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกลกิตติอมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๗๓๑

ที่ รศรป.ว ๐๐๒๔/๒๕๖๒

วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์วินัย แสงกล้า

ด้วย นางสาวสิริรักษ์ คชาบุตร รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๖๒๐๘๐๑๐๑ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
 มา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ที่ รศรป. ๐๑๓๔/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๖ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ...องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก...

ด้วย นางสาวสิริรักษ์ คชายุทธ์ รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๖๒๐๘๐๑๐๑ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย คือ ประชากรชาวบ้าน ๕ หมู่บ้าน ตามทฤษฎีเกษตรผสมผสานเป็นตัวแทนครัวเรือน มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวนครัวเรือน ๗๒๓ ครัวเรือน (คน) กลุ่มตัวอย่างคือ ๒๕๙ ครัวเรือน (คน) เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๐๑๓๕/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียนองค์กรบริหารส่วนตำบลแก้งแก.....

ด้วย นางสาวสิริรัชช์ คชายุทธ รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๖๒๐๘๐๑๐๑ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย คือ ประชากรชาวบ้าน ๕ หมู่บ้าน เป็นตัวแทนครัวเรือนมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวนครัวเรือน ๗๒๓ ครัวเรือน (คน) กลุ่มตัวอย่างคือ ๒๕๙ ครัวเรือน (คน) เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

สิริรักษ์ ชาญทอ, วัชรินทร์ สุทธิชัย และสิทธิพรร์ สุนทร.(2562). การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสิริรักษ์ ชาญุทธ
วันเกิด	5 ตุลาคม 2538
สถานที่เกิด	209/62 ตำบลวังขนาย อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	96 หมู่6 ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่ทำงาน	สำนักงานบริหารอ้อยและน้ำตาลทราย เขตบริหารอ้อยและน้ำตาลทราย4
ตำแหน่ง	พนักงานลูกจ้าง(ชั่วคราว)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2561	รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2562	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม